

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

OKULÖNCESİ ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DERSİ SÜRECİNDE UYGULAMA

ÖĞRETİM ELEMANI YETERLİLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğba DENİZHAN

BURSA

2021

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

OKULÖNCESİ ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DERSİ SÜRECİNDE UYGULAMA

ÖĞRETİM ELEMANI YETERLİLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğba DENİZHAN

Danışman

Prof. Dr. Sedat YÜKSEL

BURSA

2021

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Tuğba DENİZHAN

22.01.2021

EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 22/01/2021

Tez Başlığı / Konusu: Okul öncesi Öğretmenlik Uygulaması Dersi Sürecinde Uygulama Öğretim Elemanı Yeterliklerinin Belirlenmesi
Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 62 sayfalık kısmına ilişkin, 22/01/2021 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 12'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç/dahil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

22/01/2021

Adı Soyadı: Tuğba DENİZHAN

Öğrenci No: 801620002

Anabilim Dalı: Eğitim Bilimleri

Programı: Eğitim Programları ve Öğretim

Statüsü: Yüksek Lisans

Danışman
22.01.2021
Prof. Dr. Sedat Yüksel

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Okul öncesi Öğretmenlik Uygulaması Dersi Sürecinde Uygulama Öğretim Elemanı Yeterliklerinin Belirlenmesi” adlı Yüksek Lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Tuğba Denizhan

Danışman

Prof. Dr. Sedat YÜKSEL

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Sedat YÜKSEL

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalında 801620002 numara ile kayıtlı Tuğba DENİZHAN'ın hazırladığı “Okul öncesi Öğretmenlik Uygulaması Dersi Sürecinde Uygulama Öğretim Elemanı Yeterliklerinin Belirlenmesi ” konulu yüksek lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 19/02/2021 günü 10.00-11.30 saatleri arasında yapılmış, sorular sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **(başarılı/başarısız)** olduğuna **(oy birliği/oy çokluğu)** ile karar verilmiştir.

Üye(Tez Danışmanı ve Sınav Üye
Komisyonu Başkanı)
Prof Dr. Sedat YÜKSEL
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Ersin ŞAHİN
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Dr. Öğr. Üy. Hakan TURAN
Kocaeli Üniversitesi

Önsöz

Temel ihtiyaçlarımızdan biri olan eğitim ihtiyacı toplumların geçmişten günümüze değin önemseydiği ihtiyaçlardan biri olmuştur. Eğitimin temel yapıtaşlarından biri olan öğretmene burada önemli roller düşmektedir. Öğretmenlerin niteliği eğitimin niteliği ve kalitesini de etkilemektedir. Ne kadar nitelikli öğretmen yetiştirebilirsek, yetişen bu öğretmenler de gelecek nesillere bir o kadar faydalı olacaktır. Üniversitelerimizde verilen öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının yetişmesinde büyük katkısı vardır. Öğretmenlik uygulaması dersinin verimli olmasında birçok etken vardır. Bunlardan biri uygulama öğretimi elemanıdır. Bu nedenle bu araştırmada, eğitim fakültelerindeki okul öncesi öğretmenliği programında yer alan öğretmenlik uygulaması dersi sürecindeki uygulama öğretimi elemanı yeterliliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bana her zaman anlayışla ve sabırla, değerli bilgilerini ve zamanını ayıran, her fırsatta çalışmamla ilgili desteğini sunan değerli danışman hocam Prof. Dr. Sedat YÜKSEL'e, araştırmama katkı sağlayan hocalarıma sonsuz teşekkürler.

Yüksek lisans hayatımda maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme, sevgili dayım ve eşime teşekkürler.

Görev yaptığım Geçitaltı İlkokulunda çalışmamı gerçekleştirmek için bana her türlü desteği veren okul yöneticilerime ve çalışma arkadaşlarıma, çalışma sürecinde desteklerini esirgemeyen arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Çalışmanın her aşamasında her türlü desteği sağlayan sevgili eşim Burak DENİZHAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

22.01.2021

Tuğba DENİZHAN

Özet

Yazar: Tuğba DENİZHAN

Üniversite: Uludağ Üniversitesi

Ana Bilim Dalı: Eğitim Bilimleri

Bilim Dalı: Eğitim Programları ve Öğretim

Tezin Niteliği: Yüksek lisans

Sayfa Sayısı: XII+50

Mezuniyet Tarihi:

Tez: Okul öncesi Öğretmenlik Uygulaması Dersi Sürecinde Uygulama Öğretim Elemanı

Yeterliklerinin Belirlenmesi

Danışmanı: Prof Dr. Sedat Yüksel

OKULÖNCESİ ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DERSİ SÜRECİNDE UYGULAMA ÖĞRETİM ELEMANI YETERLİLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

Öğretmen, eğitimin temel yapıtaşlarından biridir. Bu nedenle geçmişten günümüze değin öğretmen yetiştirmenin önemi giderek fark edilmiştir. Öğretmen yetiştirmenin önemi fark edildikçe üniversitedeki öğretmenlik uygulama dersinin de ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlik uygulama dersinin verimli geçmesi için birçok faktör vardır, bunlardan biri de uygulama öğretim elemanıdır. Bu nedenle bu çalışmada, eğitim fakültelerindeki okul öncesi öğretmenliği programında yer alan öğretmenlik uygulaması dersi sürecindeki uygulama öğretim elemanı yeterlilikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Farklı bakış açıları ve deneyimlerle öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama öğretim elemanının yeterliliklerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır ve araştırma deseni olarak da fenomenoloji (olgu bilim) deseni seçilmiştir. Çalışma grubu ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Çalışma grubunu Hacettepe Üniversitesi ve Bursa Uludağ Üniversitesi Okul Öncesi Anabilim Dalında görev yapan ve son 4 yılda Okul Öncesi öğretmenlik uygulaması dersi vermiş on kişiden oluşan öğretim elemanları oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesi aşamasında araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşleri bilgisayar ortamında yazıya dökülmüştür. Ortaya çıkan görüşler ışığında temalara ayrılmış ve kodlar belirlenerek tablolatırılmıştır.

Araştırma sonucunda uygulama öğretim elemanının yeterlilikleri; ilgili bölümden mezun, uzmanlığının bu alanda olması gerektiği, alana özgü yöntem teknik bilgisi ve okulöncesi programına hakim olması gerektiği, öğretmen adayları ile iletişim sık ve destekleyici, motivasyon artırıcı olması gerektiği, uygulama öğretmenleri ile işbirliği içinde olmaları, iletişimin sık ve öğretmen adayını destekleyici nitelikte olması gerektiği, öğretim elemanı başına düşen öğretmen aday sayısının dört kişi ile sınırlandırılabilceği, öğretmen adaylarını mutlaka gözlemlenmeleri gerektiği, uygulama öğretim elemanlarının kendi kişisel

gelişimlerine de özen göstermeleri gerektiği, aynı zamanda öğretmenlik uygulaması dersiyle ilgili tartışmalara ve çalıştaylara katılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: öğretmenlik uygulaması, uygulama öğretim elemanı, okulöncesi

Abstract

Author: Tuğba DENİZHAN

University: Uludağ Üniversitesi

Field: Educational Science

Branch : Curriculum and Instruction

Degree Awarded : MA

Page Number : XII+ 50

Degree Date :

Thesis: Identifying Supervisor Competencies During Teaching Practice in Preschool
Education

Supervisor: Prof Dr. Sedat Yüksel

IDENTIFYING SUPERVISOR COMPETENCIES DURING TEACHING PRACTICE IN PRESCHOOL EDUCATION

A teacher is one of the building blocks of education. For this reason, the importance of training teachers has been increasingly recognized from the past to the present. As the importance of teacher training was recognized, it became clear how important the teaching practice course at the university is. There are many factors for the teaching practice lesson to be efficient; one is the supervisor. Therefore, in this study, it was tried to determine the supervisor's qualifications in the teaching practice course in the pre-school teaching program in education faculties.

The qualitative research method was used in this study, which aims to determine the supervisor's competencies in teaching practice course with different perspectives and experiences, and phenomenology design was chosen as the research design. The study group was determined by the criterion sampling method. The study group consists of academic staff who worked in the Preschool Department of Hacettepe University and Bursa Uludağ University and have taught Pre-School teaching practice in the last four years. The interview form developed by the researcher was used as the data acquisition tool. During the data analysis, the opinions of the academic staff participating in the research were put in a written form in a computer environment. In the light of the opinions revealed, it was divided into themes, and the codes were determined and tabulated.

As a result of the research, the supervisor's qualifications are revealed as the supervisor should be graduated from the department where he/she will enter the teaching practice course. His / her expertise should be in this field. He/she should know the field-specific method and pre-school program. Communication with prospective teachers should be frequent and supportive, motivation-enhancing, and cooperation with the application teachers. The communication should be frequent and supportive of the teacher candidate, and the

number of teacher candidates per teaching staff should be limited to four people. The teacher candidates should definitely be observed. The teaching staff should also pay attention to their personal development, and they could participate in discussions and workshops about the teaching practice course.

Keywords: Teaching Practice, supervisor Preschool Education

İçindekiler

Sayfa No

Önsöz	iv
Özet	v
Abstract	vii
İçindekiler	ix
Tablolar Listesi	xi
Kısaltmalar	xii
1.BÖLÜM:GİRİŞ.....	1
1.1.Problem	2
1.2.Araştırmanın Amacı	4
1.3.Araştırmanın Önemi	4
1.4.Sınırlılıklar	6
1.5. Tanımlar	6
2. BÖLÜM: LİTERATÜR.....	8
2.1.Ülkemizde Öğretmen Yetiştirme	8
2.2. Bazı Ülkelerde Öğretmenlik Uygulamasına Ayrılan Süre	10
2.3. Klinik Uygulama Nedir?	12
2.4. Okul Öncesi Eğitimi (Erken Çocukluk Eğitimi)	14
3. BÖLÜM: YÖNTEM	19
3.1. Araştırmanın Modeli	19
3.2. Çalışma Grubu	19
3.3. Veri Toplama Aracı	20
3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi	20
4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR.....	22

4.1. Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Uygulaması Sürecinde Öğretim Elemanının Sorumluluklarına İlişkin Görüşleri	22
4.2. Öğretim Elemanlarının Öğretmen Adayları ile İletişimlerine İlişkin Görüşleri.....	24
4.3. Öğretim Elemanlarının Uygulama Öğretmeni ile İletişimlerine İlişkin Görüşleri.....	26
4.4.Öğretim Elemanlarının Sorumlu Olacağı Aday Sayısına İlişkin Görüşleri	28
4.5.Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Öğretim Elemanlarının Yeterliklerine İlişkin Görüşleri	29
4.6.Uygulama Öğretim Elemanlarının Yeterliklerini Arttırmaya İlişkin Görüşleri.....	33
4.7. Öğretim Elemanlarının Öğretmen Adaylarına Yaklaşımına İlişkin Görüşleri.....	34
5. BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	37
5.1. Sonuç ve Tartışma	37
5.2. Öneriler	41
Kaynakça	43
Ekler	49
Öz Geçmiş	50

Tablolar Listesi

<i>Tablo</i>		<i>Sayfa</i>
1.	Ülkelerin öğretmenlik uygulaması dersine ayırdığı süre	10
2.	Katılımcıların üniversiteleri, akademik unvan ve kıdemleri	20
3.	Öğretim Elemanının sorumlulukları	22
4.	Öğretim Elemanının Öğretmen Adayları İle İletişimleri	24
5.	Öğretim Elemanlarının Uygulama Öğretmeni İle İletişimleri	26
6.	Uygulama Öğretim Elemanlarının Yeterlikleri	29
7.	Öğretim Elemanının Yeterliklerini Arttırma	33
8.	Öğretim Elemanlarının Öğretmen Adaylarına Yaklaşımı	35

Kısaltmalar

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

AÇEV: Anne Çocuk Eğitim Vakfı

NCATE: Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Milli Konseyi

MEBBİS: Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri

MGO: Meslek Geliştirme Okulları

1. Bölüm

Giriş

İnsanlığın ihtiyaçlarından birisi de eğitim ihtiyacı olup eğitim ihtiyacını kendi kültürlerine göre şekillendirmektedirler. Bu yüzden her toplumun eğitim sistemindeki sorunları o topluma göre değerlendirilmelidir. Türk eğitim sistemi dönem dönem mevcut sorunların çözümü için değişimsel ve gelişimsel süreçlerden geçmiştir (Özcan 2011, 16).

Eğitim sistemini öğretmen, öğrenci ve program olmak üzere üç temel öge olarak düşünebiliriz. Bu üç ögenin sürekli etkileşim içerisinde olduğunu düşünürsek, kaliteli eğitim sisteminden bahsettiğimiz zaman bu üç temel öge birbiriyle uyumlu, destekleyici ve geliştirici olmalıdır (Karagözoğlu ve diğerleri 1995, 209).

Geçmişten günümüze kadar insanlar eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Günümüzde insanlar eğitim ihtiyacını okullardan ve çeşitli eğitim kurumlarından karşılamaktadır ve bu eğitimi veren bireyler bulunmaktadır. Eğitim ihtiyacımızı karşılayan bu kişilere “öğretmen” denilmektedir. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi öğretmen eğitim sisteminin temel öğelerinden birisidir ve eğitim sistemini emanet ettiğimiz kişilerdir. Bu yüzden öğretmen yetiştirme çok önemli bir yere sahiptir.

Ülkemizde de öğretmen yetiştirme programları değişimlerden geçmiştir. Çünkü eğitim sistemindeki sorunlardan birçoğunun öğretmen yetiştirme programlarındaki eksikliklerden ve yanlış tutumlardan kaynaklandığı görülmüştür (Bağcıoğlu,1997; Eraslan,2008; Kuzu & Yenen, 2014; Parker,2008; Yapıcı & Yapıcı,2004; Yeşilyurt,2010). Öğretmen yetiştirme önemi fark edildikçe öğretmen yetiştirme programları değişimsel ve gelişimsel süreçlere tabi tutulmuştur. Öğretmen yetiştirmede son yıllarda öğretmenlik uygulamasına ağırlık verilmeye başlanmıştır. Öğretmenlik uygulaması ve staj faaliyetleri çok önemsenmekte ve bu faaliyetlerde görev alan öğretim elemanı ve öğretmenlerin yeterliklerinin ne olması gerektiği

üzerinde durulmaktadır. Bu araştırmanın ileri aşamalarında öğretmenlik uygulaması dersini veren öğretim elemanlarında bulunması gereken yeterliliklerin neler olduğu incelenmektedir.

1.1. Problem Durumu

Eğitimin amacı o ülkenin vatandaşına vatandaşlık görevlerinin neler olduğunu öğretmek ve bu konuda eğitmektir, aynı zamanda nitelikli insan gücünü yetiştirmektir. Bu amacı gerçekleştirmek için her eğitim sisteminin kendine özgü bir eğitim felsefesi vardır ve bu eğitim felsefesi ışığında eğitim etkinlikleri belirlenmektedir.

Eğitim bütün toplumların temel sorunlarından biridir. Bu temel sorunun ana karakterlerinden biri de öğretmenlerdir. Geleceğin teminatı olan çocukların eğitimini geçmişten günümüze kadar birçok toplum, eğitim felsefeleri ve hedefleri doğrultusunda, vatandaşlık görevlerini bilen, özgür, bağımsız ve bilimsel bir şekilde düşünme becerisine sahip bireyler yetiştirme görevlerini öğretmenlere vermiştir (Bursalıoğlu, 1994).

Öğretmen öğreten kişidir. 1739 sayılı Milli Eğitim Yasası'nın 43. Maddesi'nde de öğretmenlik mesleğini şu şekilde tanımlanmıştır; "Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir" (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB],1995).

Bir ülkenin geleceğini, bir neslin şekillendireceğini unutmamamız gerekir ki o nesli yetiştirecek olanlar da öğretmenlerdir. Bu konuda büyük önder Atatürk "Muallimler! Yeni nesli, Cumhuriyetin fedakâr muallim ve mürebbileri, sizler yetiştireceksiniz. Yeni nesil sizin eseriniz olacaktır. Eserin kıymeti, sizin maharetiniz ve fedakârlığınız derecesiyle mütenasip (orantılı) bulunacaktır" diyerek öğretmenlik mesleğinin önemini ve fedakârlık isteyen bir meslek olduğunu, fedakârlıklarının ölçüsünde eserlerinin değerlerinin orantılı olacağını belirtmiştir.

Öğretmenlerin toplumdaki yerinin çok önemli olması beraberinde öğretmen yetiştirmede kaliteyi gündeme getirmektedir. Son yıllarda, öğretmen yetiştirme programları

ve öğretmen yetiştirme eğitiminin niteliği üzerinde durulmaktadır. Öğretmenlerin yetiştirilmesi bu kadar önemli iken, ülkeler kendi politikalarına dayalı eğitim felsefelerini benimsemişler ve yıllar boyunca devam eden değişimler ve gelişimsel süreçler birbirini takip etmiştir.

İyi eğitim verilmesi için iyi öğretmenlere ihtiyaç vardır ve bu iyi öğretmenlerin nasıl olduğu sorusunu akla getirmiştir. Yapılan araştırmalarda öğretmenler için birçok nitelik ileri sürülmüştür. Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansında, öğretmenin gelecekteki önemi ve görevlerinin tartışıldığı Elsayed (1997) 'nin araştırmasına göre 21. Yüzyılda öğretmenin nitelikleri aşağıdaki gibi olacaktır.

Öğretmen,

- Dinamik ve aktif bir kişiliğe sahiptir.
- Açık fikirlidir (yeniliğe açıktır).
- Kendi öğretim kuramını oluşturmuştur.
- Toplumun sorunlarının çözümünde önemli bir rol oynar.
- Okul ve toplum işlerini birleştirir.
- Öğretimde iyi öğrenim kaynaklarını kullanır.
- Konusunda bilgilerini güncelleştirir.
- Yeni eğitim teknolojisini kabul etme ve kullanmada esnektir.
- Öğretim stratejilerinde yaratıcıdır.
- Eleştirel düşünme becerisi vardır.
- En az bir yabancı dili yeterince bilir.
- İnsan haklarına inanır.
- Estetik değerleri takdir eder.
- Eğitim alanında kararlara katılır.
- Engelli çocuklarla ilgilenmede başarılıdır.

Yukarıdaki nitelikler kolay ulaşılabilecek nitelikler değildir. Öğretmenlerin bu niteliklere ulaşmaları için öğretmen eğitiminde yenilik ve düzenlemeler yapmak gerekmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, öğretim elemanlarının görüşlerine göre eğitim fakültelerindeki okul öncesi öğretmenliği programında yer alan öğretmenlik uygulaması dersi sürecindeki uygulama öğretim elemanı yeterliliklerinin belirlenmesidir.

Araştırmada şu alt problemlere cevap aranacaktır:

- 1) Okul öncesi öğretmenliği alanında öğretmenlik uygulaması dersi için uygulama öğretim elemanlarının sorumlulukları neler olmalıdır?
- 2) Okul öncesi öğretmenliği alanında öğretmenlik uygulaması dersi için uygulama öğretim elemanlarının öğretmenlerle iletişimi ne düzeydedir?
- 3) Okul öncesi öğretmenliği alanında öğretmenlik uygulaması dersi için uygulama öğretim elemanlarının öğretmen adaylarına rehberlik etme yeterlikleri ne düzeydedir?
- 4) Okul öncesi öğretmenliği alanında uygulama öğretim elemanlarının yeterliklerini artırmak için neler önerilmektedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Geçmişten günümüze değin bakıldığında öğretmenlik uygulaması dersinin önemi her geçen gün artarak devam ettiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının mesleğin ilk yıllarında yaşadıkları problemlerin başında üniversite eğitimleri boyunca aldıkları teorik bilgileri gerçek sınıf ortamında uygulayamadıkları (Balkar, 2014), bu sebepten dolayı sınıf ortamında çıkan bir problemde etkili olamadıkları ve sınıf yönetiminde yeterli olmadıkları görülmüştür (Erdoğan vd., 2010; Erol, Özaydın ve Koç, 2010). Aday öğretmenlerin yetiştirilmesinde teorik bilgilerin uygulamaya dönüştürülmesi yani öğretme işlevini nasıl gerçekleştirmesi

gerektiğine dair beceriler kazanması gerektiği, bu nedenle aday öğretmenleri gerçek ortamlarla bir an önce tanıştırmak ve adayların kendisinde bulunması gereken becerilerin ve kendisinden beklenen sorumlulukların hemen farkına varıp kendini motive etmesi sağlanmalıdır. Üniversitelerde verilen öğretmenlik uygulama dersi tam burada öğretmen adaylarının ihtiyacını karşılamaktadır. Öğretmenlik uygulaması dersinin verimli olarak alınması öğretmen adaylarının meslek yaşamlarının ilk yıllarında teorik ve pratik arasında bocalamasının önüne geçmesini sağlayacaktır.

Öğretmenlik uygulaması dersinin verimli olarak gerçekleştirilmesi için birçok dinamiğe önemli roller düşmektedir. Bu dinamiklerden birisi de uygulama öğretim elemanıdır. Uygulama öğretim elemanının öğretmen adaylarına yapacağı rehberlik, gözlem ve dönütler öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinin verimli bir şekilde geçirmesini sağlayacaktır. Özellikle öğretmenlerin branşlara göre ayrıldığını düşündüğümüzde her branşın kendine özgü temel yeterlilikleri vardır. Okul öncesi öğretmenliği alanın da kendine özgü temel yeterlilikleri vardır. Öğretmenlik uygulaması dersinde okul öncesi öğretmen adaylarına bu yeterliliklerde kazandırılmalıdır. Bu süreçte uygulama öğretim elemanına büyük rol düşmektedir, öğretmen adayının üniversitede öğrendiği teorik bilgileri bu yeterlilikler kapsamında gösterip gösteremediğini gözlemlemesi ve öğretmen adayının bu yeterlilikleri kazanması için gerekli dönüt ve rehberliği öğretmen adayına sunması gerekmektedir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında öğretim elemanı ile ilgili birçok sorun tespit edilmiş (Bağcıoğlu,1997; Eraslan,2008; Kuzu & Yenen, 2014; Parker,2008; Yapıcı & Yapıcı,2004; Yeşilyurt,2010) ve bunlara çözüm önerisi sunulmuştur. Lakin okulöncesi öğretmenliği öğretmenlik uygulaması dersi için seçilen uygulama öğretim elemanlarının hangi yeterliliklere sahip olması gerektiği konusunda herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Eğitim fakültelerindeki okul öncesi öğretmenliği programında yer alan öğretmenlik uygulaması dersi sürecindeki uygulama

öğretim elemanı yeterlilikleri belirlenmeye çalışılacaktır. Bu araştırma alan yazınına bu açıdan katkı sağlaması umulmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Hacettepe Üniversitesi ve Bursa ili Uludağ üniversitesinde okulöncesi anabilim dalında son dört yılda öğretmenlik uygulaması dersi vermiş öğretim elemanlarıyla sınırlıdır.
- Araştırmada elde edilen veriler araştırmacının hazırladığı veri toplama aracı ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Okul Uygulama Çalışmaları: Öğretmen adaylarının eğitim fakültelerinde aldıkları kuramsal temelli bilgileri gerçek okul ortamında gözlemleme ve uygulama yapma imkânı bulabildiği, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin olduğu çalışmalardır.

Öğretmen Adayı: Herhangi bir öğretmenlik eğitimi programının sekizinci yarıyılında Öğretmenlik Uygulaması dersini almakta olan eğitim fakültesi öğrencisidir.

Öğretmenlik Uygulaması: Öğretmen adaylarının eğitim fakültelerinde aldıkları kuramsal temelli bilgileri gerçek okul ortamında gözlemleme ve uygulama yapma imkânı bulabildiği, bir dönem boyunca gerçek sınıf ortamında mesleki uygulamalar yaptığı derstir (MEB,1998).

Öğretmenlik Uygulaması Eğitimi Sertifikası: Uygulama dersine katılacak öğretmen adaylarına rehberlik yapacak ve meslek öncesi deneyim sahibi olarak yetişmelerini sağlayan yönetici ve öğretmenlere Bakanlıkça verilen sertifikadır (MEB,1998).

Uygulama Öğretmeni: Milli Eğitim Bakanlığı tarafından verilen Öğretmenlik Uygulaması Eğitimi Sertifikasına sahip, uygulama eğitim kurumunda idareciler dışında fiilen derse giren branş ve rehberlik öğretmenlerinden seçilen, öğretmen adayına öğretmenlik

mesleğinin gerektirdiği öğretmenlik uygulamaları kapsamında rehberlik edecek öğretmendir (MEB,1998).

Uygulama Öğretim Elemanı: Öğretmenlik Uygulaması dersini uygulama öğretmeni ile planlayan, öğretmen adayının dersine fiilen katılan ve değerlendiren aynı zamanda, öğretmen adaylarına mesleki rehberlik hizmeti sunmakla görevlendirilerek uygulama öğretim elemanlığı rolünü üstlenen öğretim elemanıdır. (MEB,1998)

Okul Öncesi Eğitimi (Erken Çocukluk Eğitimi): Erken çocukluk eğitimi adı ile de anılan okul öncesi eğitim, çocuğun doğmasından ilköğretime başladığı güne kadar olan dönemi kapsamaktadır. Çocukların sosyal, duygusal, bilişsel ve psikomotor gelişimini desteklemek için verilen eğitimidir.

2. Bölüm

Literatür

2.1.Ülkemizde Öğretmen Yetiştirme

Ülkemizde de geçmişten günümüze kadar öğretmen yetiştirme uygulamaları birçok değişimsel süreçlerden geçmiştir. Bütün bu değişimsel süreçlerin altında yatan sebep nitelikli öğretmen yetiştirme çabasından kaynaklanmaktadır.

Öğretmen yetiştirme deneyimimiz 1848 yılında başlamıştır. 1982 yılına kadar Milli Eğitim Bakanlığının sorumluluğunda olan öğretmen yetiştirme bu tarihte üniversitelere devredilmiştir. Öğretmen yetiştirmenin üniversitelere devredilmesi çoğunlukla olumlu olarak karşılanmakla birlikte bazı kesimlerce eleştirilmiştir. Bu eleştirilerden bazıları öğretmenlik uygulaması ile ilgilidir: Öğretmen yetiştirmenin üniversitelerde yapılmasıyla birlikte teorik eğitime daha fazla ağırlık verildiği, uygulamadan uzaklaşıldığı yönünde eleştiriler ileri sürülmüştür (Yüksel, 2011).

Bu eleştirileri önemli ölçüde kabul eden YÖK 1998 yılında yürürlüğe koyduğu Eğitim Fakültelerini Yeniden Yapılandırma çalışmasıyla öğretmenlik uygulamasına daha fazla önem verilmiş ve ders saatleri artırılmıştır. 2006-2007 eğitim öğretim yılına kadar Okul Deneyimi I, Okul Deneyimi II ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri tüm bölümlerin programlarında yer almıştır. 2006-2007 öğretim yılından itibaren Okul Deneyimi dersi II kaldırılmış, öğretmenlik Uygulaması dersi ise, Öğretmenlik Uygulaması I ve Öğretmenlik Uygulaması II olmak üzere iki ders olarak düzenlenmiştir (MEB, 1998; YÖK, 1998b, 2007).

Öğretmen adayları Okul Deneyimi I ve II derslerinde gerçek sınıf ortamını, öğrenci ve öğretmenleri, yapılan etkinlikleri doğrudan gözlemlemektedir. Genel olarak Okul Deneyimi dersinde öğretmen adayları gözlemci rolündedir. Öğretmenlik Uygulaması dersinde bu durum tam tersidir. Öğretmen adayı gerçek sınıf ortamında öğretici rolündedir, öğretmen adayları uygulama derslerine hazırlıklı olarak giderler ve sınıf öğretmenin yerine öğretmenlik

uygulamasını yaparlar. Öğretmenlik uygulaması, öğretmen adaylarının eğitim fakültelerinde aldıkları kuramsal dersleri gerçek ortamda uygulama imkânı sunmaktadır (YÖK, 1998b).

2018 yılında YÖK tarafından öğretmenlik lisans programlarında düzenlemeye gidilerek okul deneyimi dersinin amacına ulaşmadığından programdan kaldırılmış ve dersin içeriği öğretmenlik uygulaması dersiyle birleştirilmiştir (YÖK,2018).

Aday öğretmenlerin yetiştirilmesinde teorik bilgilerin uygulamaya dönüştürülmesi yani öğretme işlevini nasıl gerçekleştirmesi gerektiğine dair beceriler kazanması oldukça önemlidir ve giderek önem kazanmıştır. 18. Millî Eğitim Şurasında (2010) öğretmenlik mesleği ile ilgili şu ifadeler yer almıştır: “Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarındaki son sınıf öğrencilerinin, yaparak yaşayarak deneyim kazanmaları için okullarda alan uygulama eğitimlerini, öğretim elemanları ve öğretmenlerin rehberliğinde, aday öğretmenlik uygulaması şeklinde öğretim yılı boyunca yapmaları sağlanmalıdır” ifadesi yer almaktadır (18. Millî Eğitim Şurası, 2010, s.1).

Geçmişten günümüze değin bakıldığında öğretmenlik uygulaması dersinin önemi giderek fark edilmiştir. Öğretmen adaylarının eğitiminde teorik ve pratik arasında nasıl denge kurulacağı, sürekli olarak tartışılan bir konu olmuştur (Akdemir, 2013; Can, 2001; Yıldırım, 2011). Öğretmen adaylarının mesleğin ilk yıllarında yaşadıkları problemlerin başında üniversite eğitimleri boyunca aldıkları teorik bilgileri gerçek sınıf ortamında uygulayamadıkları (Balkar,2014), bu sebepten dolayı sınıf ortamında çıkan bir problemde etkili olamadıkları ve sınıf yönetiminde yeterli olmadıkları gelmektedir (Erdoğan vd., 2010; Erol, Özaydın ve Koç, 2010). Aday öğretmenlerin yetiştirilmesinde teorik bilgilerin uygulamaya dönüştürülmesi yani öğretme işlevini nasıl gerçekleştirmesi gerektiğine dair beceriler kazanması gerektiği, bu nedenle aday öğretmenleri gerçek ortamlarla bir an önce tanıştırmak ve adayların kendisinde bulunması gereken becerilerin ve kendisinden beklenen sorumlulukların hemen farkına varıp kendini motive etmesi sağlanmalıdır.

2.2. Bazı Ülkelerde Öğretmenlik Uygulamasına Ayrılan Süre

Öğretmenlik uygulamasına gelişmiş ülkelerde de önem verildiği görülmektedir.

Tablo 1

Ülkelerin öğretmenlik uygulaması dersine ayırdığı süre

Ülkeler	Öğretmenlik uygulama dersine ayrılan süre
Avusturya	12 Hafta
İzlanda	14 Hafta
Macaristan	15 Hafta
İsviçre	15-16 Hafta
İngiltere	15-20 Hafta
İrlanda Cumhuriyeti	17 Hafta
Almanya	18-24 Ay
Danimarka	20 Hafta
Norveç	20-24 Hafta
Türkiye	24 Hafta

Bazı ülkelerde öğretmenlik uygulamasına ayrılan sürelerden bahsedecek olursak; Tablo1’de de görüldüğü gibi Almanya’da öğretmen eğitiminde, uygulama dersine ayrılan süre 18 ile 24 ay kadar sürmektedir.

Norveç’te öğretmen adayları, üç yıl boyunca 20-24 hafta, deneyimli bir öğretmenin gözlemi altında uygulama stajı yaparlar. İngiltere ‘de öğrenciler 3- 4 yıl üniversite düzeyinde eğitim aldıktan sonra, öğretmenliğe başvurabilmeleri için, zorunlu olarak kendi branşlarında en az 15-20 hafta uygulamalı eğitimi almaktadırlar (Aksarı, 1997). Belçika’da öğretmen adayları, üç yıl boyunca staj deneyimi dersi almaktadırlar. Bu dersin ilk yılında öğretmen adaylarının sadece sınıfta gözlem yapmalarına izin verilmekte, 2. ve 3. yılda aktif uygulamalar yapabilmektedir (Özer, & Alkan, 2017). Macaristan’da uygulama dersleri

üçüncü yılda başlamaktadır ve öğrenciler bu derslerde sadece gözlem yapmaktadırlar. Üç yılın sonunda 55 gözlem saati tamamlandıktan sonra beşinci yılda adaylar 15 hafta öğretmenlik uygulamalarına katılmaktadırlar. Avusturya’da öğretmen eğitiminde 12 haftalık öğretmenlik uygulaması dersleri bulunmaktadır ve programın %19’u uygulama dersine ayrılmıştır (MEB, 1993). Danimarka’da öğretmenlik uygulaması toplam 20 hafta sürdürülmektedir. İrlanda Cumhuriyeti’nde uygulama her üç yıla dağıtılmaktadır ve toplam süre yaklaşık olarak 17 hafta olmaktadır. İsviçre’de ilkökul öğretmenliği eğitiminde öğretmenlik uygulaması 15-16 hafta yapılmaktadır. İzlanda’da ise, en az 14 hafta öğretmenlik uygulaması yapılmaktadır (MEB, 1993).

Türkiye’ de ise öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen adayları dördüncü sınıfın ilk döneminde 12 hafta bir gün dört saat şeklinde iken, ikinci dönem 12 hafta ve haftada bir gün altı saat şeklindedir. Toplam 24 haftalık bir süreçtir. (Çam Tosun, 2019).

Görüldüğü üzere öğretmenlik uygulamasına birçok ülke programlarında yoğun olarak uygulamaktadır. Öğretmenlik uygulaması, öğretmen adayının kendini keşfetmesi açısından çok önemlidir. Öğretmen adayının gerçek sınıf ortamında öğrencilerle karşılaşmasını sağlamakta, danışman öğretim elemanı ve uygulama öğretmenlerinin dönütleriyle mesleği keşfetmektedir. Aynı zamanda eksikliklerini tamamlamakta ve kendisini mesleğe hazırlamaktadır. Öğretmenlik uygulaması dersi teorik bilgilerin pratiğe döküldüğü bir ders olması nedeniyle öğrenilen bilgilerin kalıcılığını arttırmakta ve meslek tutumlarını da etkilemektedir.

Öğretmenlik uygulaması konusunda önemli gelişmeler ABD’de başlamıştır. 1980’li yıllardan sonra özellikle Holmes Group ve Carnegie Forum raporları sonrası öğretmen eğitiminde bazı reformlar yapılmıştır. Bu raporlarda öğretmen eğitiminin tıp eğitimine benzemesi gerektiği, tıp eğitiminde son sınıf öğrencilerinin “intern doktorluk” yapması gibi öğretmen eğitiminin son yılının tamamen uygulamaya ayrılması gerektiği belirtilmiş ve

ardından uygulamaya geçirilmiştir. Günümüzde “klinik uygulama” adıyla daha gelişmiş bir biçimde uygulanmaktadır (Yüksel, 2011).

2.3. Klinik Uygulama Nedir?

Klinik uygulama ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) 2010 yılında ortaya çıkmıştır. Klinik uygulamadan, Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Milli Konseyi (NCATE) tarafından düzenlenen Blue Ribbon Panel kapsamında 'Etkili Öğretmenler Yetiştirmede Milli Bir Strateji: Öğretmen Eğitiminin Klinik Uygulama Yoluyla Değişimi' adlı panelde bahsedilmiştir. Klinik uygulama kavramı tıp alanında kullanılan bir terim iken bu panelde artık eğitim yazınına da girmiştir. Öğretmen yetiştirmede klinik uygulama; öğretmenlik uygulaması dersi için önce fakülte bünyesinde daha sonra ülke genelinde belirli bir standardizasyon oluşturarak, paydaşların ortak ve etkin katılımını sağlayan bir öğretmenlik uygulaması modelidir (Kazu & Yenen, 2014, s.799). Bu modelde klinik deneyimler önemli yer tutmaktadır. Klinik deneyim, adayın derste öğrendikleri ile neler uygulayabileceğini görmesini sağlayan ortamlar sunmaktadır.

Klinik temelli öğretmen yetiştirme programı tasarımı için ABD’de Ulusal Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Konseyi (National Council for Accreditation of Teacher Education- NCATE) tarafından 10 ilke öne sürülmüştür. Bu ilkeler (NCATE, 2010):

1. Öğrencinin öğrenmesi odak noktadır.
2. Klinik uygulama, öğretmen eğitiminin her yönüyle bütünleştirilmiş olmalıdır.
3. Öğretmen adaylarının ilerlemesi ve öğretmen yetiştirme programının unsurları, veriler temelinde sürekli olarak değerlendirilmeli ve geliştirilmelidir.
4. Öğretmen yetiştirme programları, içerik ve nasıl öğretileceği konusunda uzman ve aynı zamanda yenilikçi, ortak çalışan ve problem çözen öğretmenler hazırlamalıdır.
5. Öğretmen adayları etkileşimli, profesyonel (mesleki) ortamlarda öğrenmelidirler.

6. Klinik uygulamada görev yapacak olan öğretmen ve öğretim elemanları, yükseköğretim ve ortaöğretim okullarından elemeye tabi tutularak seçilmeli ve eğitilmelidirler.

7. Klinik uygulamaların yapılacağı okullar seçilmeli ve maddi olarak desteklenmelidir. Öğretmen adayının iyi bir uygulama sürecini geçirmesi ve öğrenci başarısını desteklemek için yeterli araç-gereç ve yetişmiş personelle donatılmış olmalıdır.

8. Teknolojik uygulamalar etkili öğretmen yetiştirmede yarar sağlamaktadır.

9. Güçlü bir araştırma gündemi, sistematik veri toplama ve kullanma öğretmen hazırlığında sürekli gelişmeyi desteklemektedir.

10. Güçlü klinik uygulamalar için bölge eğitim yöneticileri ve okullar gibi stratejik ortaklıklar zorunludur.

Klinik uygulama modeli ile öğretmen yetiştirmede başarılı olabilmenin anahtarının uygulama okulu ile eğitim fakülteleri arasında sağlam bir ilişkinin kurulması olduğu söylenebilir.

Klinik uygulamayı geleneksel öğretmen eğitimlerinden ayıran en önemli farklardan birisi, geleneksel öğretmen eğitiminde uygulama dersleri teorik derslerden sonra verilmekteyken, klinik uygulama da teorik dersler uygulama dersleri ile iç içe olmasıdır. Klinik uygulamada uygulamaya dayalı mesleki deneyimler, simülasyonlar, laboratuvar tabanlı deneyimler, durum çalışmaları ve yoğun okul uygulamalarıyla öğretmen adaylarına kazandırılmaktadır. Klinik uygulama hazırlık programlarında adaylara okul dersliklerine benzeyen ve laboratuvar ortamları sunularak mesleki gelişimini destekleyecek ortamlar hazırlanmaktadır (Kazu & Yenen, 2014; Tok,2011).

Klinik uygulama da öğretmen adaylarının öğrendiklerini uygulayabilecekleri ortamlar hazırlanmıştır ve bu ortamların adına “Meslek Geliştirme Okulları (MGO)” adı verilmiştir. MGO’lar üniversite hastanelerine benzetilmektedir. Amaç öğretmen adaylarının görevleri

öncesi uygulama ve görevin ilk yıllarındaki stajyerlik dönemi arasındaki geçişi kolaylaştırmaktır. Aynı zamanda bu okullarda tam donanımlı seçilmiş okullarda tecrübeli uygulama öğretmenlerin rehberliğinde bir yıl boyunca tutarlı bir hazırlık programı sunmaktadır (Kazu & Yenen, 2014).

Klinik uygulama, ülkemizdeki teori ve uygulama arasındaki kopukluğun bir çözümü olabilir. Aynı zamanda bu uygulama modelinde öğretmen adaylarını, öğretim elemanı ve uygulama öğretmenin düzenli ve sistematik bir şekilde gözlemlenmeleri ve geri bildirim vermeleri gerekmektedir. Uygulama öğretmeni öğretmen adayını geliştirici dönütler ve etkinlikler vermelidir. Klinik uygulama çalışmalarında geri bildirim ve denetim çok önemlidir.

Klinik uygulama günümüzde öğretmenlik uygulaması dersinde yaşanan sorunlara çözümler üretebilecek, aynı zamanda nitelikli öğretmen yetiştirme konusunda fayda sağlayabilecek bir modeldir.

2.4. Okul Öncesi Eğitimi (Erken Çocukluk Eğitimi)

Erken çocukluk eğitimi adı ile de anılan okul öncesi eğitim, çocuğun doğmasından ilköğretime başladığı güne kadar olan dönemi kapsamaktadır. Günümüz dünyasındaki sosyal, ekonomik ve teknolojik değişiklikler eğitim sistemimizde değişimlere neden olmuştur ve bu değişimler erken çocukluk eğitiminin önemini arttırmıştır. Erken çocukluk dönemi çocukların (dil, sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel) gelişimlerinin en hızlı dönem olduğu görülmüştür (Güven & Azkeskin, 2016, s. 2).

Bu yaşlarda verilen kazanımlar çocukların ilerideki kişiliğini de etkilemektedir. Erken çocukluk dönemi yaşamın en kritik dönemlerinden biri olduğu gibi bu dönemde çocuklar sürekli olarak öğrenmeye açık halde ve çevrelerinde meydana gelen olayları gözlemleyerek öğrenmeyi gerçekleştirmektedirler (Güven & Azkeskin, 2016).

Okul öncesi dönem büyüme ve gelişmenin en hızlı olduğu dönemlerden biridir, bu dönemde bulunan çocukların büyümelerine ve gelişimlerine uygun ortam ve destek sağlanmalıdır. Çünkü erken çocukluk döneminde kritik dönemler bulunur ve çocukların bu kritik evreleri nasıl geçirdiği önemlidir. Bunun nedeni ise erken yaşlarda oluşturulan yaşantıların çocuğun tüm hayatı boyunca etkili olacak olmasıdır. Okul öncesi dönemde yaşanan yaşantılar ve deneyimler çocuğun ileri yaşamı için temel oluşturacaktır.

Yapılan çalışmalarda erken yaşta yaşanan deneyimler ve çevrenin beynin gelişimine önemli bir etkisi olduğunu göstermiştir. Çocuklar doğdukları zaman belirli genetik özelliklerle doğmaktadırlar. Çocuklar bu kapasitenin en üst seviyesine kadar kullanabilmesinde yaşadığı çevrenin ve bu çevrenin çocuğun gelişimine verdiği destek çok önemlidir. Okulöncesi eğitim çocuğa uygun çevre koşulları ve zengin uyarıcı bir ortam sağlayarak gelişimini olumlu yönde etkilemektedir (Güven & Azkeskin, 2016, s. 2).

Milli Eğitim Bakanlığı bu sebeplerden dolayı son yıllarda üzerinde durduğu konulardan birisi de okul öncesi eğitimidir. Ülkemizde de okulöncesi eğitime verilen önem giderek artmaktadır. Milli eğitim bakanlığının verilerine göre 2009-2010 eğitim öğretim yılında 36-72 aylık çocukların okullaşma oranı %26,92 iken, bu oran 2016-2017 yılı verilerine göre %41, 16'ya yükselmiştir (MEB,2016, s.1).

Okul öncesi eğitimde okullaşma oranının yükselmesiyle birlikte okulöncesi öğretmenlerine de ihtiyaç artmaktadır. Bu ihtiyacın nitelikli öğretmenlerle kapatılabilmesi için okul öncesi öğretmenlerin yetiştirilmesi konusu önem kazanmaktadır.

Eğitim fakültelerinin öğretmenlik programlarında kuram ve uygulamanın bir arada olması öğretmen adaylarının istenilen nitelikte yetişmesinde büyük önem taşımaktadır. Öğretmen adayları fakültede aldıkları kuramsal bilgileri kalıcı hale getirmek için uygulamaya koymas gerekmektedir. Öğretmen adaylarından beklenen mesleki becerileri edinmeleri için adayların gerçek ortamlarda gözlem ve uygulama yapmaları gerekmektedir. Ülkemizde kuram

ile uygulama arasındaki kopukluğu gidermek için son yıllarda yapılan en önemli girişim 1998 yılında uygulanmaya başlayan Eğitim fakültelerinde yeni yapılanma faaliyetleridir. Burada daha önce belirtildiği gibi uygulama çalışmalarının saati artırılmıştır. Ancak 2018 yılında YÖK tarafından okul deneyimi dersinin amacına ulaşmadığı gerekçesiyle bu ders programdan kaldırılmış ve dersin içeriği öğretmenlik uygulaması dersiyle birleştirilmiştir (YÖK,2018).

Öğretmenlik uygulaması dersinde yaşanan bir takım sorunlar yapılan araştırmalarla da ortaya çıkmıştır. Bazı araştırmalarda Fakülte- okul işbirliğinin yetersiz olduğu ve öğretim elemanı ile uygulama öğretmeni arasında yeterince işbirliğinin olmadığı, öğretim elemanı başına düşen öğretmen adayı sayısının fazla olduğu ifade edilmiştir (Yapıcı & Yapıcı, 2004; Yeşilyurt, 2010). Uygulamada görevli öğretim elemanlarına ilişkin olarak araştırmalarda öğretim elemanının öğretmen adayına önem vermediği, uygulama sürecinde yeteri kadar gözlem ve denetleme yapmadıkları (Yeşilyurt, 2010), öğretim elemanının öğretmen adaylarına gerekli dönütleri vermedikleri (Paker,2008), öğretim elemanlarının belirli standartlar olmadan değerlendirme yaptıkları (Kazu & Yenen, 2014) belirlenmiştir. Ayrıca hem öğretim elemanları hem de uygulama öğretmenleri uygulama dersine karşı ilgisiz olmaları (Eraslan, 2008), uygulamada görev yapan okul öğretmenlerine ilişkin olarak ise uygulama öğretmenlerinin, öğretmen adaylarının mesleki gelişimine yeteri kadar katkıda bulunmadıkları (Kiraz,2002) ve öğretmen adaylarını tek başlarına derse soktukları (Yeşilyurt, 2010) yönünde şikâyetler belirlenmiştir. Ayrıca Eğitim fakültesinde diğer dersler için uzmanlık aranırken, öğretmenlik uygulaması dersi için sadece eğitim fakültesinde öğretim elemanı olmasının yeterli olması eleştirilmektedir (Kazu & Yenen, 2014).

Okul öncesi öğretmen yetiştirmede öğretmenlik uygulaması ile ilgili olarak önemli bir çalışma Abazoğlu, Yıldırım ve Yıldızhan (2015) tarafından yapılmış olup okul öncesi öğretmenliği lisans programına ilişkin Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV,2012)'in Milli Eğitim Bakanlığına (MEB) sunduğu görüş ve önerilere ilişkin raporu incelemişlerdir.

Raporda Boğaziçi, Hacettepe, Gazi, Ankara, Başkent ve Maltepe Üniversitesi öğretim elemanlarının görüşleri ele alınmış olup bu 18 eğitim fakültesinden gelen görüşlerden faydalanarak beş bölümden oluşan bir rapor hazırlanmıştır. Raporda öğretmen adaylarının uygulama okullarında uygulama öğretmenlerinin derslerini izlemediklerini ve izleseler de dönüt vermediklerini ifade ettikleri belirtmişlerdir. Raporda uygulama okullarının verimli olmaması, kalite ve materyal bakımından sıkıntılarının olması ve uygulama okulu eksikliğinin olduğu belirtilmiştir. Yeterli sayıda öğretim elemanının olmayışı, öğrenci sayısındaki fazlalık ve öğretim elemanlarının ders yoğunluğundan dolayı öğretmenlik uygulaması dersinde yeteri kadar izleme yapılmadığı ve genelde bu izleme görevini araştırma görevlilerine verildiği raporda ifade edilen diğer bir sorundur.

Bu araştırmada okul öncesinde öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama öğretim elemanında bulunması gereken yeterliliklerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Klinik temelli öğretmen yetiştirme programı için öne sürülen ilkelerden “Klinik uygulamada görev yapacak olan öğretmen ve danışman akademisyenler ciddi bir elemeye tabi tutularak seçilmeli ve bu konuda eğitime alınmalıdırlar” ilkesi doğrultusunda görev yapacak öğretmen ve danışman akademisyenlerin ciddi elemelerden geçirilip ve eğitim almaları gerektiği açıktır. Fakat öğretmenlik uygulaması dersi için sadece eğitim fakültelerinde öğretim elemanı olmak yeterli görülmektedir. Ayrıca dersin nasıl işleneceği ve değerlendirileceği konusunda belirli standartlar olmadığından dolayı öğretim elemanları tarafından farklı ele alınmaktadır. Öğretmenlik uygulaması dersi için ölçme ve değerlendirme kriterleri oldukça önemlidir ve bu dersi verecek olan uzmanların eğitim aldıktan sonra dersi vermesi gerekmektedir. Lakin ülkemizde bunun tam tersi durumlar yaşandığı için uygulama dersine ne öğretmen adayları tarafından ne de öğretim elemanları tarafından gereken önem verilmemiş ve ders önemsizleşmiştir (Kazu & Yenen, 2014).

Günümüzde üniversiteler bazı sorunların önüne geçmek için bir takım önlemler almıştır. Bunlar; uygulama öğretmeninin, uygulama öğretim elemanının ve öğretmen adaylarının görev ve sorumluluklarının belirtildiği programlar hazırlamak ve öğretmen adaylarının değerlendirilmesinin belirli standartlara göre düzenlenmesi şeklinde olmuştur. Ayrıca uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeninin, sürekli takibi sağlanması için Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri (MEBBİS)'ne öğretmen adaylarının devamsızlıklarını ve gözlemlerini işlemesi gerekmektedir.

Fakat bu önlemler “uygulama öğretim elemanlarının yeterlilikleri neler olmalı” sorusunun önüne geçememiştir. Çünkü hala öğretmenlik geçmişi olmayan veya eğitim fakültesi mezunu olmayan öğretim elemanları tarafından verilen uygulama dersleri de mevcuttur. Bu da bazı sorunların hala devam ettiğini göstermektedir.

3. Bölüm

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, verilerin toplanmasına, verilerin çözümlenmesine ve yorumlanmasına dair bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama öğretimi elemanının yeterliliklerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır ve araştırma deseni olarak da fenomenoloji (olgu bilim) deseni seçilmiştir. Fenomenoloji (olgu bilimi) farkında olduğumuz fakat tam olarak anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlar. Bu sebepten dolayı araştırma için uygun bir desen olduğu düşünülmüştür. Fenomenoloji (Olgubilim) deseninin zemininde kişilerin deneyimleri, olaylar ve olgular karşısındaki algıları, durumlar ve tutumlar bulunmaktadır ve amaç bunları incelemektir. Araştırmacı katılımcının olaylar karşısındaki düşünceleri, tutumlarını ve tecrübelerini incelemektedir (Şimşek & Yıldırım, 2016).

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubu ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Ölçüt olarak “son dört yılda okul öncesi eğitim alanında öğretmenlik uygulamasında görev almış olmak” olarak belirlenmiştir. Sonuçta çalışma grubunu Hacettepe Üniversitesi ve Bursa Uludağ Üniversitesi Okul Öncesi Anabilim Dalında görev yapan ve son 4 yılda Okul Öncesi öğretmenlik uygulaması dersi vermiş öğretim elemanları oluşturmaktadır. Katılımcıların üniversiteleri aşağıdaki Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların üniversiteleri, akademik unvan ve kıdemleri

Katılımcılar	Üniversite	Unvanı
K1	Hacettepe Üniversitesi	Öğretim görevlisi
K2	Hacettepe Üniversitesi	Öğretim görevlisi
K3	Hacettepe Üniversitesi	Öğretim görevlisi
K4	Hacettepe Üniversitesi	Öğretim görevlisi
K5	Hacettepe Üniversitesi	Öğretim görevlisi
K6	Uludağ Üniversitesi	Öğretim görevlisi
K7	Uludağ Üniversitesi	Öğretim Üyesi
K8	Uludağ Üniversitesi	Öğretim Üyesi
K9	Hacettepe Üniversitesi	Öğretim Üyesi
K10	Hacettepe Üniversitesi	Öğretim Üyesi

3.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve 7 sorudan oluşan görüşme formu (Ek 1) kullanılmıştır. Görüşme soruları hazırlanmadan önce literatür taraması yapıp, öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaşılan problemler ortaya çıkarılmıştır. Sorular hazırlandıktan sonra üç uzman kişiye sunulmuş ve onların görüşleri doğrultusunda son hali verilmiştir.

3.4. Verilerin toplanması ve çözümlenmesi

Katılımcılarla yapılan görüşmeler Covid-19 salgını sebebi ile online gerçekleştirilmiştir. Görüşmeden önce araştırma hakkında katılımcılara bilgi verilmiş ve yapılan görüşmeler ortalama 30-40 dk sürmüştür. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için katılımcıların kimlikleri gizli tutularak araştırmaya katılanlara K1, K2,

K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9 ve K10 isimleri verilmiştir. Bu kod isimler ve numaralar görüşme sırasına göre belirlenmiştir.

Verilerin çözümlenmesi aşamasında araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşleri bilgisayar ortamında yazıya dökülmüştür. Ortaya çıkan görüşler ışığında temalara ayrılmış ve kodlar belirlenerek tablolaştırılmıştır. Bu işlem nitel araştırma eğitimi almış iki araştırmacı tarafından yapılmış, uyuşum yüzdesi %89 olarak belirlenmiştir. Uyuşmayan kısımlar iki araştırmacı tarafından tartışılmış ve son haline getirilmiştir. Tabloların altında katılımcıların görüşlerinin orijinal ifadelerle doğrudan verilmesine çaba gösterilmiştir.

4. Bölüm

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde okul öncesi öğretmenliği alanında öğretmenlik uygulamasında görev alan öğretim elemanlarından elde edilen verilere ait bulgular ve yorumlar bulunmaktadır.

4.1. Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Uygulaması Sürecinde Öğretim Elemanının Sorumluluklarına İlişkin Görüşleri

Araştırmada ortaya çıkan ilk tema öğretim elemanlarının sorumluluklarıdır. Bu temaya ilişkin çıkarılan kodlar aşağıdadır:

Tablo 3

Öğretim Elemanının Sorumlulukları

Kodlar	Katılımcılar									
	K 1	K 2	K 3	K 4	K 5	K 6	K 7	K 8	K 9	K 10
Etkinlik planının kontrolü	+	+	+	+		+	+	+	+	+
Gözlem yapma	+	+	+	+	+	+	+		+	+
Özgün etkinlikler hazırlamada rehber	+	+	+	+	+				+	+
Çocuklarla iletişim kurma		+					+			
Kılık kıyafet		+								
Öğretmen adayına rehberlik ve Akademik bilgi desteği ve dönüt	+				+		+			
Öğretmenliğe uygun davranış	+	+	+	+	+				+	+

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğretmenlik uygulamasında öğretim elemanının hangi konularda sorumlu olması gerektiği konusunda öğretim elemanları yoğun olarak etkinlik planının kontrolü, gözlem yapma, adayların özgün etkinlikler hazırlamasında rehberlik yapma ve adayların öğretmenliğe uygun davranışları gösterip göstermediklerinden sorumlu olmaları gerektiği görüşündedir. Ayrıca üç öğretim elemanı öğretmen adayına rehberlik ve akademik bilgi desteği ve dönüt vermeleri gerektiği, iki öğretim elemanı öğretmen adaylarının çocuklarla iletişim kurmaları konusunda ve bir öğretim elemanı da adayların kılık

kıyafetlerinin uygun olması konusunda sorumluluk almaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu temalara ilişkin örnek ifadeler aşağıda verilmektedir:

K1, “*Etkinlik planı sürecinde doğru yazdılar mı yazmadılar mı? En azından teorik olarak doğru mu? Etkinliklerin yeterliliği ve niteliği nasıl? MEB programına doğru bir şekilde yerleştirmiş mi?*”

K1, “*en azından dönem boyunca bir öğrencinin 4-5 kere gözlenmesi, hem öğretim elemanının öğrenciyi daha iyi değerlendirmesini sağlıyor hem de sınıf ortamını öğretim elemanı gittiğinde gördüğü için sınıfta yaşanabilecek problemlerle ilgili öğrenci kadar olmasa da en azından bir fikir sahibi olduğundan daha iyi yönlendirebilir*”

K9, “*alandan, sahada, sınıfta öğrencisini(öğretmen adayını) görmek çok büyük bir artı. Bir defa ziyaretin bile çok büyük bir artı olduğunu düşünüyorum çünkü sınıfta öğretmen adayının duruşunu, çocuklarla etkileşimini, etkinliğe başlangıcını, etkinliği yürütüşünü, bitirişini ya da geçişlerde çocuklarla nasıl temas edebildiğini, öğretmenle nasıl bir denge yakaladığını hepsini görebilir aslında gözleme gittiğinde.*”

Katılımcılardan K2, “*biz etkinlikleri yazan öğrencilerimizin intihal programlarına etkinliklerini yükleyip kendilerinin yazıp yazmadığını algılayabilmek, objektif değerlendirebilmek için oradaki raporu herkes o haftalık etkinliğini yüklüyor tarama sonucunda %30 un fazlasında ise biz o etkinliği kabul etmiyoruz. Biz öğrencinin yaratıcı olmasını bekliyoruz Tabii ki de bazı şeyler şiirler şarkılar hikâye kitapları tabii ki oradan buradan alınacak ancak bunun nasıl bir araya getirip concept haline dönüştürdüğü önemli.*” şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcıların bu ifadeleri, uygulama dersine giren öğretim elemanlarının sorumlu olması gerektiği noktalara dikkat çekmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, uygulama öğretim elemanının öğretmen adayının etkinlik planı hazırlamasından, öğretmen adayını gözlemlemekten, öğretmen adaylarının özgün etkinlikler hazırlamasında rehberlik yapmaktan

ve adayların öğretmenliğe uygun davranışları gösterip göstermediklerinden sorumlu olmaları gerektiği belirtmişlerdir. Katılımcıların bir kısmı ise, öğretmen adayına rehberlik, akademik bilgi desteği ve dönüt vermeleri gerektiğini, öğretmen adaylarının çocuklarla iletişim kurmaları konusunda ve öğretmen adayının kılık kıyafetinin öğretmenlik mesleğine uygun olup olmadığı konusunda sorumlu olmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

4.2. Öğretim Elemanlarının Öğretmen Adayları İle İletişimlerine İlişkin Görüşleri

Öğretim elemanlarının, öğretmen adaylarıyla iletişimlerine ilişkin olarak ortaya çıkan alt tema ve kodlar aşağıda verilmektedir.

Tablo 4

Öğretim Elemanının Öğretmen Adayları ile İletişimleri

Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar									
		K 1	K 2	K 3	K 4	K 5	K 6	K 7	K 8	K 9	K 10
İletişim şekli ve sıklığı	İhtiyaç duyuldukça mail ile	+				+	+		+	+	
	Haftada bir gün yüz yüze	+		+	+	+	+	+	+	+	
	Gözlemden sonra				+			+			+
	Haftada 3 kez		+								
İletişimin Niteliği	Motivasyon artırıcı	+		+			+	+		+	+
	Açık iletişim		+		+	+					
	Meslektaş seviyesi	+			+	+	+		+		
	Sıcak ve samimi				+						+

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarından elde edilen verilere göre iki alt tema belirlenmiştir. Alt temalardan biri iletişim şekli ve sıklığı bir diğeri ise iletişimin niteliğidir. İletişimin şekli ve sıklığı konusunda öğretim elemanları öğretmenlik uygulaması boyunca öğretmen adayları ile haftada bir gün yüz yüze iletişim kurulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu görüşe sahip beş öğretim elemanı ayrıca ihtiyaç duyuldukça iletişim kurabileceği, üçü ise gözlemden sonra da öğretmen adayı ile iletişim kurulması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konuda sadece bir öğretim elemanı daha sıklıkla iletişim kurulması gerektiğini ifade etmiştir.

İkinci alt tema olan öğretim elemanlarının öğretmen adaylarıyla iletişimin niteliğine bakıldığında katılımcılardan altısının bu iletişimin motivasyon artırıcı olması gerektiğini, beş katılımcının ise öğretmen adaylarını meslektaş seviyesinde, onları da iki ay sonra öğretmen olarak görerek bir iletişim kurulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu görüşteki örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

K1, *“Öğretim üyelerinin de öğretmen adaylarını çok desteklemesi gerekiyor. Benim mesela çok oluyordu, istemiyorum öğretmenlik yapmak diyen, emin değilim diyen öğrencilerim oluyordu. Öğretmen adayını burada teşvik etmek gerekiyor “ Yapabilirsin, gerilme, korkma, herkes ilk başlarda bu sorunu yaşıyor, tedirgin olma, hazırladığın etkinlikler yavaş yavaş iyi olacak, zaten iyi bir şey yapabiliyor olsan biz zaten çoktan diplomanı vermiş oluruz.” Gibi cümlelerle öğretmen adayı desteklemek gerekiyor. Öğretim elemanının bunların çok normal olduğunu ve öğrencinin kendini geliştirme aşamasında olduğunun farkında olması gerekiyor aslında”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

K6, *“Sonuçta eğer son yıl olarak düşünüyorsak bundan 2 ay sonra 3 ay sonra o da bir öğretmen yani. O seviyeyi kaçırmadan onu da öğretmen arkadaşımız olarak görüyoruz. Yani onu ben kendi adıma söyleyeyim destekliyorum, onore ediyorum. Çünkü o da 2-3 ay sonra öğretmen aramızda yani ister stajyer öğretmen olsun ister atanamasın sonuçta 4 yılı bitirmiş, bizden çok farklı olmayan biri olacak statü olarak öğretmen. O yüzden onları destekliyorum ve o şekil geleceğin öğretmeni olarak görüyorum”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Üç öğretim elemanı adaylarla açık iletişim kurulması, iki öğretim elemanı da öğretmen adaylarıyla sıcak ve samimi bir iletişim kurulması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Bununla ilgili örnek bir ifade aşağıda yer almaktadır:

K10, *“ öğretmen adayı ile öğretim elemanının iletişiminin çok iyi olması, sıcak iletişim olması gerekir ki öğretmen adayı kendisini öğretim elemanına rahatlıkla bir sorun olduğunda ulaşabilsin, açıklayabilsin ki soruna çözümü birlikte bulabilsinler”*

Katılımcıların görüşlerini toparlayacak olursak, katılımcıların büyük bir çoğunluğu haftada bir yüz yüze iletişim kurulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu düşünceye katılan ve ekstra olarak ihtiyaç halinde öğretmen adaylarının mail atabileceğini belirten ve bunun dışında gözleme gidildiğinde de iletişim kurulması gerektiğini belirten katılımcılar da vardır.

İletişimin niteliği konusunda katılımcı öğretim elemanları, öğretmen adaylarıyla motivasyon artırıcı, meslektaş gibi görme, sıcak, samimi ve açık bir iletişim kurulması gerektiğini belirtmişlerdir.

4.3. Öğretim Elemanlarının Uygulama Öğretmeni İle İletişimlerine İlişkin Görüşleri

Öğretim elemanlarının uygulama öğretmenleriyle iletişimlerine ilişkin olarak ortaya çıkan alt tema ve kodlar aşağıda verilmektedir.

Tablo 5

Öğretim Elemanlarının Uygulama Öğretmeni ile İletişimleri

Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar									
		K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
İletişim şekli ve sıklığı	Her gözleme gidildiğinde	+		+	+			+	+	+	
	Haftada bir görüşme	+				+	+				+
	İki haftada bir ihtiyaç duyulduğunda		+		+						
İletişimin Niteliği	Ortak beklentiler oluşturulması		+	+		+	+				+
	Saygıya dayalı			+	+	+		+			
	Katkı sağlayıcı			+				+	+		+
	Sıcak			+			+				

Bu kısımda da iletişim şekli ve sıklığı ile iletişimin niteliği olmak üzere iki alt tema belirlenmiştir. İlk alt temaya ilişkin olarak altı öğretim elemanı her gözleme gidildiğinde iletişim kurulması gerektiği görüşünderken dört öğretim elemanı haftada bir kez görüşülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu konuda bir örnek ifade aşağıda yer almaktadır:

K7, “ Alana hakim bir öğretim elemanı zaten gözleme gittiğinde iletişim kurar. Çünkü öğretim elemanı her hafta gözleme düzenli gidemediği için uygulama öğretmeni öğretmen

adayını her hafta gözlemlene şansı buluyor, o nedenle bu düzenli gözlemler için uygulama öğretmeni ile bilgi alışverişinde bulunmalıdır gözleme gittiği zaman” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

İki haftada bir ve ihtiyaç duyulduğunda uygulama öğretmeniyle iletişim kurulması gerektiğini ifade edenler de olmuştur.

İletişimin niteliği alt temasında ortaya çıkan verilere bakıldığında öğretim elemanlarının görüşleri uygulama öğretmeniyle ortak beklentiler oluşturma, saygıya dayalı bir iletişim kurma ve katkı sağlayıcı ve destekleyici bir iletişim kurulması gerektiği yönünde yoğunlaşmaktadır. Bu konuda öğretim elemanlarından bazıları şu ifadeleri kullanmışlardır:

K3, “Siz kendinizi ifade ettiğiniz zaman öğretim elemanı olarak orada öğrenciyi gözlemlemeye geldiğinizi, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunmak istediğinizi ve uygulama öğretmenin profesyonel görüşünün çok önemli olduğunu, öğrencinin uygulamaları üzerinde ortak payda öğrencide bulduğunuzda her şeyin halledileceğini düşünüyorum. Sadece bizim etkinliğe bakış açımız değil aynı zamanda uygulama öğretmenin bakış açısı ne? bu süreçte ortak beklentiler oluşturulmalı”

K3, “nasıl olmalı? profesyonel sıcak sıcak samimi diyelim yine öğrencinin mesleki ve kişisel gelişimine katkıda bulunacak paylaşımlar yapılmalı”

K1, uygulama öğretmeni ile ilişkinin nasıl olması gerektiği konusunda, “İki tarafın zaten birbirinden uzak olduğunu düşünüyorum. Öğretmenler ve üniversitede çalışan akademik personel arasındaki uçurum, iletişim uçurumu çok keskin. Öğretmenler hep şey diye düşünüyor: hep bize suç bulunuyor hep bir yerlerde problem var ve hep öğretmenlerde bir sorun çıkıyor. Biz araştırma yapıyoruz makaleler yazıyoruz, ne sonuç çıkıyor? İşte atıyorum öğretmenin uygulamalarında sıkıntılar var, öğretmenin tutumlarında sıkıntılar var, öğretmenin becerisinde sıkıntı var. Tamam, bunu tespit etmek zaten zor değil ama hani asıl

bir öğretim elemanının yükümlülüklerinden birisi de yetiştirdiği öğretmenlerden ziyade gittiği okullardaki öğretmenlere de destek olmak”.

4.4.Öğretim Elemanlarının Sorumlu Olacağı Aday Sayısına İlişkin Görüşleri

Öğretim elemanının öğretmenlik uygulamasında kaç adaydan sorumlu olabileceğine dair elde edilen görüşlerde katılımcıların yarısı 4 öğretmen adayının yeterli olduğunu, %30'u öğretmen adayı sayısının 8 kişiye kadar çıkarılabileceği düşüncesinde oldukları görülmektedir. Bir katılımcı 2 öğretmen adayından, bir katılımcı ise 6 öğretmen adayının yeterli olduğu görüşündedir.

Elde edilen bu verilerden hareketle ideal sayının dört olduğu görülmektedir. Ama katılımcıların azımsanmayacak bir miktarı (%40) daha fazla sayıda adaydan sorumlu olabileceklerini belirtmektedirler. Bu konuda aşağıda bazı katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir:

K5, “Bence 3 veya 4 olmalı. Uygulamanın yoğunluğu fazla ise daha da az olabilir, 2 mesela. 4 ten fazla olmamalı. Tam olarak bu dersten çok verim almak istiyorsak 4ten fazla olmamalı bence. Çünkü her hafta öğretmen adayı üç gün uygulamaya gidiyorsa 4te fazla. Öğretmenlik uygulaması dersinin verimli geçmesi için her öğretmen adayıyla birebir ilgilenmek gerekiyor. Uygulamadan önce etkinlik planları olsun, gözleme gidildiğinde öğretmen adayının uygulamaları olsun bunun takibini düzenli ve dönütlerini sistemli verilmesi gerekiyor ki dersin verimliliği sağlansın”

Katılımcılardan K1, “Bence, kendim için cevap veriyorum, bir öğrencinin bir tane bütünleştirilmiş etkinlik planı okumam bir saat, dönüt verdiğin hali ki bunun yüz yüze toplantıların ya da gözlemlerini dışında, hadi bir hafta sonumu her cumartesi bütün günümü öğrencilere ayırsam. Muhtemelen 7-8 öğrenci ondan fazlasıyla mümkün değil. Gözlemleyemiyorsun, öğrenci neyde iyi ne de kötü atıyorum esas senin sadece fen etkinliği yazma ile ilgili problemin var ve ben seni etkinliği yazdığını ya da yazmadığını 8 öğrencide

haftada gönderilen ikişer üçer etkinlik planıyla üstesinden gelmek çok kolay değil. Maksimum 8. Yani hocaların bir de ki işte hele ki Öğretim elemanının az olduğu üniversitelerde haftalık 30 40 saate kadar full dolu olacak şekilde derslere girdikleri oluyor. Şubeler oluyor, işte yüksek lisans doktora üstüne altında işte akşam beşten sonra Tezsiz yüksek lisans falan. Bu normal bir insanın her şeyi mükemmel yapacağım şeklinde başlayarak bitirmesi mümkün değil. Doğrusu bir tarafta ağırlık verip bir tarafı önemsemeye biliyorlar”

4.5.Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Öğretim Elemanlarının Yeterliklerine İlişkin Görüşleri

Öğretmenlik uygulaması dersinde öğretim elemanlarının yeterliklerinin hangi yeterlikler olması gerektiğine ilişkin ortaya çıkan alt tema ve kodlar aşağıda verilmektedir.

Tablo 6

Uygulama Öğretim Elemanlarının Yeterlikleri

Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar									
		K 1	K 2	K 3	K 4	K 5	K 6	K 7	K 8	K 9	K 10
Mezuniyet Alanı	Okul öncesi alanından olma	+		+	+	+	+	+	+	+	+
	Formasyon eğitimi almış olma								+		
Alan Yeterlikleri	Okul öncesi programına hâkimiyet	+	+	+	+	+	+		+	+	+
	Okul öncesi öğretim yöntemlerine hâkimiyet	+		+	+	+					
	Öğretmenlik deneyimi	+		+	+	+	+	+		+	
	Okul öncesi çocukların yaş ve gelişim özelliklerini bilme	+	+						+		
	Genel kültür ve genel yetenek bilgisinde yeterlik		+			+					
	Materyal hazırlamaya hâkim olma				+						
	Eğitim programı geliştirme eğitimi almış										+
	Alana özgü güncel konulara hakim olma									+	
İletişimi iyi olma		+			+						

Teorik olarak yeterli olma	+	+
Mentörlük yapacak seviyede olma		+
Yol gösterici olma	+	+

Öğretim elemanları yeterliklerin neler olması gerektiğini ifade ederken bunları mezuniyet alanı ve alan yeterlikleri olmak üzere iki alt temada toplamışlardır.

Mezuniyet alanına ilişkin olarak katılımcıların hemen hemen tamamı öğretmenlik uygulamasında görev alacak öğretim elemanlarının okul öncesi alanından mezun olması gerektiğini, ayrıca bir katılımcının “*Okulöncesi alanından olmasa bile mutlaka yüksek lisansını veya doktorasını okulöncesi alanında yapmış olmalıdır*” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir. Katılımcılardan K8, “*okulöncesi alanından hocalar dersi almalı eğer bu sağlanamıyorsa, dışarıdan gelen hocalar için oryantasyon yapılmalı*” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir. Katılımcılardan K9 “*Evet lisans eğitimimin okul öncesi öğretmenliği olması bana büyük bir artı kazandırıyor. Bu anlamda diğer bir kriter belki okul öncesi programlarında okul öncesi öğretmenliği mezunu olmalıdır. Çünkü evet müfredatlar değişiyor ama yetiştirdiğim öğretmen adaylarına benzer bir lisans eğitimi alıp geldim. Evet, ben de onlar gibi etkinlik yazdım ben de onlar gibi bilmediğim hiç tanımadığım yaş grubuna gidip etkinlik deneyimleri çalıştım, ben buradan gelirim eğer empati sağlayabilirim, anlayış gösterebilirim, onların yaşadığı zorlukları anlayabilirim. Mesela dışarıdan getirilen öğretim görevlileri okul öncesi eğitim programını bilmiyor, etkinlik planı nasıl yazılır onu bilmiyor, nasıl uygulama yapılır bilmiyor ben o öğretim elemanlarının yerinde olmak istemezdim*” şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcılardan bir kişi (K1), “*küçük üniversitelerde eğitim fakültesi mezunu veya ilahiyat mezunu veya Ziraat Mühendisi mezunu birileri bir şekilde zamanında okul öncesinde kadro açırken girmiş. Hiçbir bilgisi olmamasına rağmen o hoca okul öncesi anabilim dalında*

bir öğretim elemanı ve onun altında 20 tane öğrenci veriyorlar. O öğrenciye de hakikaten üzüliyorum yani ben. Ne yapabilir ki çocuk kendi başına bir şeyler öğrenmeye çalışıyor deneyip yanılarak hiçbir şekilde destek alamaz sağlayamaz. Çünkü bilmediği bir şey, ben nasıl ki fen bilgisi öğretmenliği ile ilgili fen öğretmeni olsa bile hoca mümkün değil, ben fenle ilgili yorum yapabilir miyim? Hayır, yapamam çünkü hele ki okul öncesi çok daha özel gelişim dönemlerini çok daha spesifik ayrıldığı, öğrencileri çocukların bireysel farklılıkların çok daha önemli olduğu bir dönem. İşte konu yok, ben dersimi anlatırım giderim gibi bir durum yok. Dolayısıyla hani okul öncesinde özellikle alan dışındaki hocalara gelen öğrenci o 5 tane bile olsa ya o 5 öğretmen gitti her birinden 20 tane çocuk olsa bir senede 100 çocuk yok. Yani gelecek boşa gidiyor” şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcılardan bir diğer kişi ise (K8), “Formasyon eğitimi almış olması” gerektiğini ifade etmiştir. K8, “*Öğretmenlik uygulaması dersine girecek olan öğretim elemanının öncelikle formasyon eğitimi almış olması çok çok önemli benim için eğitim fakültesinde bir öğretmenlik uygulaması dersi sürdürüyorsa bunun yanında ek olarak hangi branşın öğretmenlik uygulaması dersine giriyorsa o branşın da bence bir oryantasyonunu almış olması gerekiyor”* şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcıların “alan yeterlilikleri” alt teması altında cevapları incelendiğinde çoğunlukla öğretmenlerin okul öncesi programına ve okul öncesi öğretim yöntemlerine hakim olması ve öğretmenlik deneyiminin olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu konuda bazı görüşler aşağıdadır:

K2 “*Okul öncesi eğitim programını çok iyi bilmesi gerekiyor. Çünkü alanda yetersizliklere uygulamada veya dönütler de öğrenciye verdikleri dönütleri olumsuz etkileniyor. Eğer programı bilmiyorsa, tam olarak algılayamıyorsa ve hala programa bir şeyler katmaya çalışıyorsa, tematik veya konu odaklı bir program olarak görüyorsa bu yanlış”*

K1, “Programa kesinlikle çok hakim olması gerekiyor. Çünkü hala bütünleştirilmiş etkinlik 2 tane birleştirilmiş etkinlik midir? Yoksa ikisini birbirine bağlayan bir etkinlik midir? Bununla ilgili tartışmalar var. Küçük grup etkinliği aynı etkinliğe Sınıfı 4 gruba böldüğünde mi küçük gruptur, yoksa her grupta farklı etkinlikler ama aynı kazanım göstereceği olduğunda mı küçük gruptur? Net olmayan şeyler var hala yani herkes farklı birer ekol getiriyor, herkes tabii ki öğrendiği şeyi devam ettiriyor ama en azından programda bunlara çok açık net belirli. Hani programı kendinizce yorumlamadan sadece programı olduğu gibi uygulamamız gerekiyor ki en azından standart olarak yetiştirdiğiniz öğretmen adayları aynı şekilde aynı şeyi öğrenerek gitsin. Zaten öğretmen adaylarına öğrencilerle uygulamalarında zaten farklılıklar var. Kiminin mizacı çok yumuşak kimisi çok sert kiminin konuşması çok iyi, kimi çocukla çok iyi iletişim kuruyor, kimisi çok yaratıcı etkinlikler yazıyor kiminin sınıf yönetimi becerisi çok iyi. Orda zaten farklılaşıyor. En azından program bizim el kitabımız, başucu kitabımızsa programın dışına çıkılmaması gerekiyor. Farklı bir şey uygulanmaması gerekiyor”

K5 “ öğretim yöntem tekniklere hakim olması gerekiyor, ayrıca kendisinin de kullanması gerekir. Çünkü biz öğretmenlik uygulamalarında öğrencilerin pek çok etkinliği farklı yöntemlerle, farklı çalışma şekilleri ile uygulamalarını istiyoruz ama öğretim elemanları bu yöntemlere ne kadar hakim ya da küçük gruplarla çalışmaya ne kadar hakim bunun bulunması gerekiyor”

K3 bunu şu sözlerle ifade etmektedir “Tercihen öğretmenlik deneyimi bulunmalı, hani 6 ayda olur bir sene de olur ama pratik olarak sınıfta öğretmen olarak bulunması gerekir bence uygulamaya gidecek öğretim elemanlarının”

K9 “ Bence öğretmenlik uygulaması dersi öğretim elemanlarının öğretmenlik deneyimi yapmış olmaları çok büyük bir artı. Bunun neden böyle olduğunu düşünüyorum, çünkü kronolojik olarak bakılırsa da geçmişte yapmış olacaklar fakat yine de bir okul öncesi

sınıfında zamanın nasıl aktığını görebilmek, sınıf dinamiğini ve sınıf atmosferini bilebilmek çok büyük bir artı hocalar için, öğretmen adaylarına gerek sınıf yönetimine, gerek etkinlik yürütüşüne, gerek etkinliğe başlangıç ya da günün program akışını takip ederken vereceği önerilerde deneyimlerini hatırlayarak çok daha gerçekçi yapıcı ve bence mantıklı öneriler verecekler” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Yukarıda belirtilen bu görüşlere karşılık bazı katılımcıları uygulamada görev alacak öğretim elemanlarının okul öncesi çocukların yaş ve gelişim özelliklerini bilmeleri, genel kültür ve genel yetenek bilgisine sahip olmaları materyal hazırlamaya hakim olmaları, eğitimde program geliştirme üzerine eğitim almış olmaları, alana özgü güncel konulara hakim olmaları teorik olarak yeterli olmaları, mentörlük yapacak seviyede olmaları, iletişiminin iyi olmaları ve yol gösterici olmaları gerektiğini savunmuşlardır.

4.6.Uygulama Öğretim Elemanlarının Yeterliliklerini Arttırmaya İlişkin Görüşleri

Uygulama öğretim elemanlarının yeterliliklerini arttırmak için neler yapılması veya nelerin olması gerektiğine ilişkin ortaya çıkan kodlar aşağıda verilmektedir.

Tablo 7

Öğretim Elemanının Yeterliliklerini Arttırma

Kodlar	Katılımcılar									
	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Öğretmenle işbirliği yapabilme			+		+					
Kendisini geliştirmeye açık olma		+	+	+						+
Diğer Öğretim elemanları ile tartışma ve çalıştaylar düzenleme			+		+					
Öğrenme ve öğretmeye istekli		+								

Uygulama öğretim elemanlarının görüşleri incelendiğinde yeterliliklerin arttırılması için nelerin yapılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Buna göre uygulama öğretim elemanı öğretmenle işbirliği yapabilmeli, kendisini geliştirmeye açık olmalı, diğer öğretim elemanları

ile tartışmalar yapmalı ve çalıştaylar düzenlemeli ve öğrenme ve öğretmeye istekli olmalıdır.

Bu konuda bazı katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

K3, “uygulamaya gidilen okullardaki uygulama öğretmenleriyle iş birliği yapılabilir, bu dersin daha verimli geçebilmesi için. Öğretmenlerle öğretim elemanları bir araya gelebilmeli”

K2, “Kendini geliştirmeli, araştırmacı olmalı, anlayışlı olmalı. Ancak bu şekilde iyi bir asistan iyi bir hoca olunabilir. Meraklı olmalı yurt dışında neler yapılıyor? Yurtdışında böyle var bizde yok dememeli. Biz bunu Türkiye'ye nasıl uyarlayabiliriz, çocuklara nasıl katabiliriz, okul dışarıda günü yaparak sadece çocukları piknik yapmaya değil okul dışarıda gününde orada etkinlikleri nasıl uygulayabiliriz, ağaçları onlara nasıl sevdirebiliriz, müzeye nasıl götürebiliriz? Özel alanlara yönelik merakı olmalı ile onları teşvik etmeli” şeklinde ifade etmiştir.

K3, “Belki bu öğretmenlik uygulamasının teorik ders saatleri var ya bilmem diğer okullarda var mı, öğretim elemanları toplanır örnek olaylar videolar şeklindeki örnek olaylar üzerinden tartışılabilir. Yani bu şekilde davranan bir öğretmene ya da öğretmen adayına nasıl bir örnek verebiliriz diye buradaki çocuk davranışın sebebi ne olabilir öğretmen adayını nasıl yönlendirebiliriz şekilde olabilir diye düşünüyorum” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

4.7. Öğretim Elemanlarının Öğretmen Adaylarına Yaklaşımına İlişkin Görüşleri

Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarına yaklaşımının nasıl olması gerektiğine dair ilişkin ortaya çıkan kodlar aşağıda verilmektedir.

Tablo 8

Öğretim Elemanlarının Öğretmen Adaylarına Yaklaşımı

Temalar	Katılımcılar									
	K 1	K 2	K 3	K 4	K 5	K 6	K 7	K 8	K 9	K 10
Meslektaş gibi olma	+			+	+	+		+		
Motive edici olma	+		+	+		+	+		+	+
Objektif ve yapıcı eleştiriler getirme		+	+				+	+		
Hoşgörülü olma			+		+					+

Uygulamada öğretim elemanlarının görüşleri incelendiğinde öğretmen adaylarına yaklaşımlarının nasıl olması gerektiğine dair fikirlerini belirtmişlerdir. Buna göre uygulama öğretim elemanı öğretmen adayı ile meslektaş gibi ve öğretmen adayını motive edici olmalı. Ayrıca objektif ve yapıcı eleştiriler yapılması, aynı zamanda hoşgörülü bir şekilde öğretmen adayına yaklaşılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir.

K3, “*Eleştirel bir dil kullanmamak çok önemli öğrencinin oraya öğrenmeye geldiğini her zaman hatırlatmak zorunda öğretim elemanı kendine. Kimse öğretmenlik becerileri ile dünyaya gelmiyor ve deneme yanılma, deneyimle çok ilişkili olan bir beceri. Sabırlı olmalı, eleştirel olmamalı, kullandığı cümlelerde ya da eleştirilerinde yapacaksa şayet öğretmen adayının kişiliğine veya kendi davranışlarına değil de uygulamaya yönelik davranışlardan şöyle yapsaydın böyle olabilirdi şeklinde. Daha çok neden-sonuç, hani bazen getirdiğimiz eleştirilerin de sadece eleştiriyi söylemekle olmuyor, onun nasıl bir nedenden kaynaklanabileceği nasıl bir sonuca varabileceğini öğretmek çok önemli*” şeklinde ifade etmiştir.

K5, “*Rehberlik yapmak, yol gösterici olmak gerekiyor. Öğrenciyi artık öğrenci olarak değil de, bu öğrenci 4. Sınıfa kadar gelmişse bir öğretmen adayı olarak görmek gerekiyor. Sene sonu zaten mezun oluyor, öğretmen oluyor. Bu nedenle meslektaş olarak görmek gerekiyor*” şeklinde ifade etmiştir.

K1, “ Bir kere sıcak bir ilişki kurulmak zorunda, hoşgörülü olmak gerekiyor.

Öğretmen adayı bir sorun olduğunda öğretim elemanına çekinmeden bahsedebilmeli. Beni anlayan bir öğretim elemanı var profili çizmek gerekiyor ki öğretmen adayı uygulama ile ilgili soru ve sorunların çözümünde öğretim elemanına güvenmeli” şeklinde ifade etmiştir.

5. Bölüm

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, okulöncesi öğretmenlik uygulama dersinde uygulama öğretim elemanının yeterlilikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretim elemanları yeterliklerin neler olması gerektiğini ifade ederken bunları mezuniyet alanı ve alan yeterlikleri olmak üzere iki alt temada toplamışlardır. Mezuniyet alanına ilişkin olarak katılımcıların hemen hemen tamamı öğretmenlik uygulamasında görev alacak öğretim elemanlarının “okul öncesi alanından mezun olması” gerektiğini belirtmişlerdir. Alanında uzman olmayan kişiler tarafından bu dersin verilmesinin dersin verimliliği ve öğretmen adaylarının yetiştirilmesini olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Nitekim Kuzu ve Yenen (2014) de öğretmenlik uygulaması dersi için sadece eğitim fakültesinde öğretim elemanı olmasının yeterli olmasının öğretmenlik bilgisi olmayan kişilerinde bu dersi vermesine yol açtığını, bu nedenle fakülte öğretmenleri ve öğretmen adayları için bu dersin önemsiz hale geldiğini ifade etmektedir. Eraslan (2008)’in yaptığı çalışmada ise sayıları çok az da olsa, ilgili ve alanında yetişmiş öğretim elemanı ile çalışan öğretmen adayları bu süreçten olumlu ve pozitif deneyimlerle ayrıldıklarını belirlemiştir. Bu sonuçlar bu araştırmadaki katılımcıların ifadelerini destekler niteliktedir.

Katılımcıların “alan yeterlilikleri” alt teması altında cevapları incelendiğinde çoğunlukla öğretmenlerin okul öncesi programına ve okul öncesi öğretim yöntemlerine hakim olması ve öğretmenlik deneyiminin olması gerektiği vurgulanmıştır. Katılımcıların, uygulama öğretim elemanlarının, uygulama deneyimi olması gerekir düşüncesini Yapıcı & Yapıcı (2004)’ün araştırması destekler niteliktedir. Yapıcı & Yapıcı (2004)’ün araştırmasında, uygulama dersi için seçilen öğretim elemanlarının mümkünse MEB’de öğretmenlik deneyimi olanlardan seçilmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir.

Aynı zamanda katılımcılar, uygulama öğretim elemanının okulöncesi programına ve okulöncesi öğretim yöntem ve tekniklerine hakim olması gerektiğini belirtmektedirler. Bazı katılımcılar da uygulamada görev alacak öğretim elemanlarının okul öncesi çocuklarının yaş ve gelişim özelliklerini bilmeleri, genel kültür ve genel yetenek bilgisine sahip olmaları materyal hazırlamaya hakim olmaları, eğitimde program geliştirme üzerine eğitim almış olmaları, alana özgü güncel konulara hakim olmaları teorik olarak yeterli olmaları, mentörlük yapacak seviyede olmaları, iletişiminin iyi olmaları ve yol gösterici olmaları gerektiğini savunmuşlardır.

Araştırmanın ikinci alt problemiyle ilişkili olarak; katılımcılar uygulama öğretmeni ile iletişimlerinin ne düzeyde olması gerektiğini ifade ederken bunları iletişim şekli ve sıklığı ve iletişimin niteliği olmak üzere iki alt tema olarak belirtmişlerdir. İlk alt temaya ilişkin, çoğunluk olarak her gözleme gidildiğinde veya haftada bir kez görüşülmesi, iletişim kurulması gerektiğini ifade etmiştir. Bu düşüncenin aksine bazı katılımcılar iki haftada bir görüşme veya ihtiyaç duyuldukça görüşme yapılabileceğini belirtmişlerdir.

YÖK (1998a)'de öğretim elemanlarının sorumluluklarından bahsedilirken, uygulama programının işleyişinde uygulama öğretmenleri ile sürekli iletişim ve işbirliği içinde bulunur, ifadesi yer almaktadır. Görüldüğü üzere bu ifade katılımcıların çoğunluğunun düşüncelerini destekler niteliktedir.

İletişimin niteliği alt temasında ortaya çıkan verilere bakıldığında öğretim elemanlarının görüşleri uygulama öğretmeniyle ortak beklentiler oluşturma, saygıya dayalı bir iletişim kurma ve katkı sağlayıcı ve destekleyici bir iletişim kurulması gerektiği yönünde yoğunlaşmaktadır.

YÖK (1998a) göre, uygulama öğretim elemanı uygulama okullarına düzenli olarak giderek uygulama öğretmeni ile işbirliği yapar ve uygulama öğretmeninden öğretmen adayının uygulamaları hakkında bilgi alır. Aynı zamanda öğretmen adayının gelişmesini ve

öğretmen adayının mevcut performansını arttırmak için neler yapılabileceği konusunda uygulama öğretmeni ile önlemler alırlar, şeklindeki ifade katılımcı öğretim elemanlarının ifadeleri ile örtüşmektedir ve katılımcı görüşlerini destekler niteliktedir.

Uygulama öğretim elemanlarının öğretmen adaylarına rehberlik etme yeterliklerine ilişkin olarak; araştırmaya katılan öğretim elemanlarından elde edilen verilere göre iki alt tema belirlenmiştir. Alt temalardan biri iletişim şekli ve sıklığı bir diğeri ise iletişimin niteliğidir. İletişimin şekli ve sıklığı konusunda öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu haftada bir yüz yüze iletişim kurulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu düşünceye katılan ve ekstra olarak ihtiyaç halinde öğretmen adaylarının mail atabileceğini belirten ve bunun dışında gözleme gidildiğinde de iletişim kurulması gerektiğini belirten katılımcılar da vardır. bu görüşlerin aksine daha sıklıkla iletişim kurulması gerektiğini ifade eden katılımcı da vardır.

İkinci alt tema olan uygulama öğretim elemanlarının öğretmen adaylarıyla iletişimin niteliğine bakıldığında öğretim elemanları, öğretmen adaylarıyla motivasyon artırıcı, meslektaş gibi görme, sıcak, samimi ve açık bir iletişim kurulması gerektiğini belirtmişlerdir.

Aytaç (2010)'ın araştırmasında, öğretim elemanlarının öğretmen adaylarıyla ilişkilerinde duygudaşlık kurabilmesi, sıcak, anlayışlı ve samimi, toleranslı olması öğretim elemanının iletişim rolü boyutunu oluşturduğunu, ifade etmiştir. Aytaç(2010)'un bu araştırması katılımcı öğretim elemanlarının ifadelerini destekler niteliktedir.

Okul öncesi öğretmenliği alanında uygulama öğretim elemanlarının yeterliklerini arttırmak için öneriler sorulduğunda; görüşlere göre, uygulama öğretmeni öğretmeni işbirliği yapabilmeli, kendisini geliştirmeye açık olmalı, diğer öğretim elemanları ile tartışmalar yapmalı ve çalıştaylar düzenlemeli ve öğrenme ve öğretmeye istekli olmalıdır, şeklinde ifade etmişlerdir.

Araştırmada öğretim elemanlarının nelerden sorumlu olması gerektiğine dair sonuçlara bakacak olursak; Katılımcıların büyük bir çoğunluğu öğretim elemanlarının

“etkinlik planlarının kontrol etmesi” gerektiğini ve gerekli dönütleri öğretmen adayına vermesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Katılımcıların yine büyük bir çoğunluğu öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını “gözlemlemesi” gerektiğini belirtmişlerdir. Bağcıoğlu (1997) da gözlem yapmanın önemi üzerinde durmaktadır.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, uygulama öğretim elemanının öğretmen adayının etkinlik planı hazırlamasından, öğretmen adayını gözlemlemekten, öğretmen adaylarının özgün etkinlikler hazırlamasında rehberlik yapmaktan ve adayların öğretmenliğe uygun davranışları gösterip göstermediklerinden sorumlu olmaları gerektiği belirtmişlerdir. Katılımcıların bir kısmı ise, öğretmen adayına rehberlik, akademik bilgi desteği ve dönüt vermeleri gerektiğini, öğretmen adaylarının çocuklarla iletişim kurmaları konusunda ve öğretmen adayının kılık kıyafetinin öğretmenlik mesleğine uygun olup olmadığı konusunda sorumlu olmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Son olarak katılımcıların görüşleri sonucunda büyük bir çoğunluğun öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama öğretim elemanının dört öğretmen adayından sorumlu olması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra bazı katılımcılar bu sayının sekize kadar çıkarılabileceğini de belirtmişlerdir.

Araştırmanın sonucunda uygulama öğretim elemanının, öğretmenlik uygulaması dersine gireceği bölümden mezun, uzmanlığı bu alanda olması gerektiğini, alana özgü yöntem teknik bilgisi ve okulöncesi programına hakim olması gerektiği, öğretmen adayları ile iletişim sık ve destekleyici, motivasyon artırıcı olması gerektiği, uygulama öğretmenleri ile işbirliği içinde olmaları, iletişimin sık ve öğretmen adayını destekleyici nitelikte olması gerektiği, öğretim elemanı başına düşen öğretmen adayı sayısının dört kişi ile sınırlandırılabilirliği, öğretmen adaylarını mutlaka gözlemlemeleri gerektiği, uygulama öğretim elemanlarının kendi kişisel gelişimlerine de özen göstermeleri gerektiği, aynı

zamanda öğretmenlik uygulaması dersiyle ilgili tartışmalara ve çalıştaylara katılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretim elemanlarının yeterliliklerini maddeleştirecek olursak ;

- Uzmanlık alanı okulöncesi olmalı
- Okul öncesi programına hakim olmalı
- Okulöncesi öğretim yöntem tekniklere hakim olmalı
- Uygulama deneyimi ya da öğretmenlik deneyimi olmalı
- Liderlik özelliği olmalı
- Öğretmen adaylarına yol gösterici, meslektaş ve motivasyon artırıcı bir şekilde

yaklaşmalı

- Öğretmen adaylarıyla iletişim sık olmalı
- Uygulama öğretmenleri ile işbirliği içinde ve öğretmen adayının gelişimini

destekleyici nitelikte bir iletişim kurulmalı,

- Uygulama öğretim elemanı kendini geliştirmeye açık olmalı
- Uygulama öğretim elemanı öğretmen adayını gözlemlemeli ve dönütlerini

öğretmen adayına yapıcı bir şekilde hemen aktarmalı,

- Uygulama öğretim elemanı öğrenmeye ve öğretmeye istekli olmalı, şeklinde

sıralayabiliriz.

5.2. Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre önerilerde bulunulmuştur. Buna göre;

1) Öğretmenlik uygulaması dersi için seçilecek uygulama öğretim elemanlarının mezuniyet olarak okulöncesi alanından olmasına dikkat edilmelidir.

2) Öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında seçilen uygulama öğretim elemanlarının uygulama dersine yönelik kendilerini geliştirmeleri için hizmetçi eğitimler düzenlenebilir.

Bu derste karşılaşılan sorunlar veya bilgi alışverişini sağlamak için çalıştaylar ve tartışmalar düzenlenebilir.

3) Öğretim elemanı başına düşen öğretmen adayı sayısı azaltılmalıdır. Bunun için okul öncesi öğretmenliği programının kontenjanları belirlenirken öğretim elemanı sayısı dikkate alınmalıdır.

4) Okul Öncesi eğitim alanında görev yapacak öğretim elemanlarının yeterliklerinin belirlenmesi çalışmaları başlatılmalıdır.

5) Türkiye’de okulöncesi öğretmeni yetiştiren üniversitelerde klinik uygulamalar yoktur. Okulöncesi öğretmenlerinin yetiştirilmesinde klinik uygulamaya geçilebilir.

Kaynakça

- Abazoğlu, İ., Yıldırım, O. & Yıldızhan, Y. (2015). Okul öncesi öğretmenliğe genel bir bakış. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 411-423. Web: <http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/39.abazaoglu.pdf> adresinden 24 Aralık 2019 tarihinde alınmıştır.
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV). (2012). AÇEV'in Milli Eğitim Bakanlığına 13 Nisan 2012 tarihinde göndermiş olduğu rapor.
- Akdemir, A. S. (2013). Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Programlarının Tarihçesi Ve Sorunları. *Electronic Turkish Studies*, 8(12).
- Aksarı, M. (1997). Yabancı Ülkelerde Öğretmen Yetiştirme Sistemi. *Eğitim ve Yaşam Dergisi, Bahar*, 49–56.
- Aytaç, A. (2010). *Öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında uygulama öğretim elemanlığının değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK tez merkezi <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp> veri tabanından alınmıştır (Tez no:250881).
- Bağcıoğlu, G. (1997). *Genel, mesleki ve teknik eğitim fakültelerindeki öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK tez merkezi <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp> veri tabanından alınmıştır (Tez no:63835).
- Balkar, B. (2014). Klinik temelli yaklaşımın bilgi alanlarını kapsayan araştırma-temelli öğretmen eğitimi politikasına ilişkin öğretmen algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(4), 28-45. Erişim : <http://efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/43-published.pdf> adresinden 29 Ekim 2019'da alınmıştır.

- Bursalıoğlu, Z. (1994). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. PEGEM Yayınları. No:9, Ankara
- Can, N. (2001). Öğretmenlik uygulamasının yönetimi ile ilgili yeni düzenlemenin getirdikleri ve yaşanan sorunlar. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 1-18.
- Çağlar, A.(1991). Atatürk Eğitim Fakültesinde Yapılan" Öğretmenlik Uygulaması" Üzerine Bir Araştırma. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 53-72. Erişim: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1947>
- Çam Tosun, F. (2019). Öğretmenlik Uygulamasının Süre Açısından İncelenmesi ve Bir Çözüm Önerisi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 52 (3) , 837-868. DOI: 10.30964/auebfd.539374
- Elsayed, M., M. (1997, Ağustos, Eylül). *Yirmibirinci Yüzyılda Öğretmenin Rolü Konusunda Geleceğe Yönelik Bir Bakış Açısı*. Uluslararası Dünya Öğretmen Konferansı (27 Ağustos – 2 Eylül 1995) kitabı içinde (ss. 71–73). Ankara: Milli Eğitim Basımevi
- Eraslan, A. (2008). Fakülte-okul işbirliği programı: Matematik öğretmeni adaylarının okul uygulama dersi üzerine görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 95-105.
- Erden, M. (1995). Öğretmen adaylarının öğretmenlik sertifikası derslerine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 99-104.
- Erdoğan, İ.(7-9 Aralık 2005). *Günümüz Türkiye'sinde Öğretmen Yetiştirme:Mevcut Durum Ve Çözüm Önerileri*. Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumunda sunuldu, (ss.337-341). Haz.: Murat Alper Parlak. Ankara: AKDTYK Atatürk Araştırma Merkezi, 2010.
- Erdoğan, M., Kurşun, E., Tan Şişman, G., Saltan, F., Gök, A. ve Yıldız, İ. (2010). Sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin problemleri, nedenleri ve çözüm önerileri üzerine nitel bir

- araştırma: Bilişim teknolojileri dersi örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10 (2), 853-891.
- Erol, O., Özaydın, B. & Koç, M. (2010). Sınıf yönetiminde karşılaşılan olaylar, öğretmen tepkileri ve öğrenciler üzerindeki etkileri: Unutulmayan sınıf anılarının analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 16(1), 25-47.
- Güven, G. ve Azkeskin, K. E. (2016). Erken çocukluk eğitimi ve okul öncesi eğitim (Gözden geçirilmiş dördüncü baskı) . (Ed. İ., H. Diken). *Erken Çocukluk Eğitimi*. Ankara: Pegem A Akademi
- Hazır, G. (2006). *Akçadağ Öğretmen Okulları* (Yüksek lisans tezi). YÖK tez merkezi <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp> veri tabanından alınmıştır. (Tez no:210827)
- Karagözoğlu, G., Arıcı, H. Bülbül, S., Çoker, N. (1995). “Türkiye’de Öğretmen Eğitim Politikaları ve Modelleri” Avrupa Konseyi Ülkeleri Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Modelleri Toplantısı Milli Eğitim Basımevi, Yayın No: 3, Ankara
- Kazu, İ. Y., & Yenen, E. T. (2014). Öğretmen yetiştirmede yeni bir yaklaşım: Klinik uygulama. *İlköğretim Online*, 13 (3), 796-805. Erişim: <http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article/view/2143> adresinden 29 Ekim 2019 tarihinde alınmıştır.
- Kiraz E. (2002). Öğretmen adaylarının hizmet öncesi mesleki gelişiminde uygulama öğretmenlerinin işlevi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama* , (2), 183-196. Erişim: <http://www.eboline.com/pdfs/2sayi/2-3.pdf> adresinden 19 Ekim 2019 tarihinde alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı (1993). *Avrupa Konseyi Ülkelerinde Öğretmen Yetiştirme Politikaları Ve Modelleri Toplantısı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı

Milli Eğitim Bakanlığı (1995). *Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme (1848-1995)*. Ankara: MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (1998). *Öğretmen adaylarının milli eğitim bakanlığına bağlı eğitim öğretim kurumlarında yapacakları öğretmenlik uygulamasına ilişkin yönerge*.

Erişim: https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_06/25172143_YYnerge.pdf adresinden 1 Aralık 2019’da alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2010). *Geçmişten Günümüze Milli Eğitim Şuraları*.

<https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328> adresinden alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2010). *18. Milli Eğitim Şurası*.

https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29170222_18_sura.pdf adresinden alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2016). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2016/2017*. (s.1).

http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/08151328_meb_istatistikleri_organ_egitim_2016_2017.pdf adresinden alınmıştır.

NCATE. (2010). *Transforming Teacher Education through Clinical Practice: A National Strategy to Prepare Effective Teachers. Report of the Blue Ribbon Panel on Clinical Preparation and Partnerships for Improved Student Learning*. Massachusetts Ave., NW, Suite 500 Washington, DC 20036, National Council for Accreditation of Teacher Education. Eric Number: ED512807 Erişim: <https://eric.ed.gov/?id=ED512807> adresinden 11 Ocak 2020 tarihinde sağlanmıştır.

- Oktay, A.(1991). Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenin Nitelikleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 187-193. Erişim: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaebd/issue/352/2344>
- Özcan, M. (2011). *Bilgi Çağında Öğretmen Türk Eğitim Derneği İktisadi İşletmesi*, Ankara.
- Özçelik, D. A. (1987). *Eğitim Programları Ve Öğretimi(Genel Öğretim Yöntemi)*. Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları.
- Özer, B. ve Alkan, S. (2017). AB ve Türkiye Öğretmen Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi. *Disiplinler arası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1 (1) , 62-95. Erişim: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jier/issue/31085/337175>
- Paker, T. (2008). Öğretmenlik Uygulamasında öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanının yönlendirmesiyle ilgili karşılaştıkları sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1) 23, 132-139.
- Tok, H. (2011). Öğretmen Yetiştirmede Klinik Uygulama. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(4), 1363 -1375. Erişim: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/223373>
- Yapıcı, Ş. & Yapıcı, M. (2004). Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi I dersine ilişkin görüşleri. *İlköğretim- Online*, 3(2), 54-59. Erişim: <http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article/viewFile/2033/1869>
- Yeşilyurt, E. (2010). *Öğretmenlik uygulaması öğretim programının standart temelli ve ihtiyaca cevap verici modeller ışığında değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ. Erişim : <https://acikerisim.firat.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11508/14644/263629.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Yıldırım, A. ve H. Şimşek (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara:

Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. (2011). Öğretmen eğitiminde çatışma alanları ve yeniden yapılanma.

Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi, 1(1), 1-17.

YÖK/Dünya Bankası. (1998a). *Fakülte-Okul İşbirliği*, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi

Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara. Erişim:

<https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/Fakulte-Okul-Isbirligi.pdf>

adresinden 10 Şubat 2020 tarihinde indirilmiştir.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) (1998b). *Eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme*

programlarının yeniden düzenlenmesi. Erişim:

[https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-](https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari-mart-1998.pdf)

[yetistirme-lisans-programlari-mart-1998.pdf](https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari-mart-1998.pdf) adresinden 14 Aralık 2019'da alınmıştır.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim*

Fakülteleri. Erişim: [https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/ogretmen-](https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/ogretmen-yetistirme-ve-egitim-fakulteleri.pdf)

[yetistirme-ve-egitim-fakulteleri.pdf](https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/ogretmen-yetistirme-ve-egitim-fakulteleri.pdf) adresinden 14 Aralık 2019'da alınmıştır.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) (2018). *Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans*

Programları. Erişim:

[https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-](https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf)

[Ogretmen-Yetistirme-Lisans-](https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf)

[Programlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf](https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf) adresinden 06 Haziran

2020 tarihinde indirilmiştir.

Yüksel, S. (2011). *Türk üniversitelerinde eğitim fakülteleri ve öğretmen yetiştirme*. Ankara:

Pegem Akademi.

Ekler

Ek-1

GÖRÜŞME SORULARI

1. Sizce öğretim elemanı öğretmenlik uygulaması dersinde nelerden sorumlu olmalıdır?
2. Öğretim elemanlarının öğretmen adayı ile ilişkileri nasıl olmalıdır ve öğretmen adayı ile iletişim ne sıklıkta olmalıdır?
3. Öğretim elemanlarının uygulama öğretmeni ile ilişkileri ve uygulama öğretmeni ile iletişim nasıl ve ne sıklıkta olmalıdır?
4. Öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama öğretim elemanları sizce kaç öğretmen adayından sorumlu olmalıdır?
5. Sizce öğretmenlik uygulaması için seçilen öğretim elemanlarında hangi yeterlilikler bulunmalıdır?
6. Sizce öğretim elemanının bu yeterlilikleri artırmak için neler yapılmalıdır?
7. Öğretim elemanlarının uygulama dersinde öğretmen adaylarına yaklaşımı nasıl olmalıdır?

Öz Geçmiş

Doğum Yeri ve Yılı: Bozyazı - 1994

Öğr. Gördüğü Kurumlar:	Başlama	Bitirme	Kurum Adı
	Yılı	Yılı	
Lise	2008	- 2012	Ermenek İMKB Anadolu Öğretmen Lisesi
Lisans	2012	- 2016	Hacettepe Üniversitesi Okulöncesi Öğretmenliği

Bildiği Yabancı Diller ve

Düzeyi : İngilizce- Orta

Çalıştığı Kurumlar :	Başlama ve Ayrılma	Kurum Adı
	Tarihleri	
	2017- Halen	Geçitaltı İlkokulu

22.01.2021

Tuğba DENİZHAN